№ 37. ВТОРНИКЪ 9 Апрѣля. 9 Kwietnia. WTOREK № 37.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie . rs. 10 Z przesyłką — 12 Półroczna: W Wilnie . — 5 Z przesyłką. — 6

Kwartalna: W Wilnie . — 3 Z przesyłką. — 3 k. 50 Miesięczna . — 1 Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть оффиціальная: Телеграфическія извѣстія изъ Польши. — Извѣстія изъ августовскаго отдѣла. — Высочайш. приказы.—О порядкѣ взноса крестьянами денежныхъ повинностей.—О выкупѣ дворовыми людьми земли.—О выкупѣ въ седѣльныхъ имѣніяхъ.

Часть неоффиціальная: Иностранныя изв.: Общее обозрѣніе.—О польскомъ возстаніи.—Италія.—Франція,—Англія. Данія.—Сербія.—Телеграф. депешы.

Литературный отдѣлъ. Смѣсь.—Изабелла—повѣсть г-жиВоодъ.— Текущія изв.— Литературное обозрѣніе. — Письмо изъ Парижа.—Смѣсь.—Виленскій дневникъ.— Объявленія.

Часть Оффиціальная.

С.-Петербургъ 6-го апрѣля.

ТЕЛЕГРАФНОЕ ИЗВѢСТІЕ ИЗЪ ПОЛЬШИ.

Варшава, 3-го апрѣля.

Генералъ-маіоръ Криднеръ, посланный вчера рано утромъ, съ двумя ротами лейбъ-гвардіи волынскаго полка, однимъ эскадрономъ лейбъ-гв. гродненскаго гусарскаго и сотнею казаковъ, къ сѣверо-западу отъ Варшавы, гдѣ собирались выходцы отсюда, настигъ шайку у Буды-Заборовской и послѣ упорнаго боя, въ которомъ стрѣлки ходили въ штыки, а гусары въ аттаку, опрокинулъ ее совершенно и разсѣялъ. Потеря мятежниковъ болѣе 100 чел. У насъ убито гродненскаго полка корнетъ Ремеръ и ранено 10 гусаръ, 2 стрѣлка и 1 казакъ. (Сѣв. Поч.)

Въ Августовскомъ отдѣлѣ. Отрядъ маіора Засса, посланный изъ м. Соколы для поиском къ Менженину и Замброву, преслѣдовалъ оттуда значительную партію мятежниковъ въ направленіи къ Новогроду. Переправившись здѣсь черезъ Наревъ, мятежники сожгли за собою мостъ. Тогда маіоръ Зассъ двинулся со своимъ отрядомъ къ Остроленкѣ, чтобы оттуда встрѣтить шайку, въ случаѣ движенія ея въ лѣса пултускаго уѣзда. Въ то же время сообщено было начальнику отряда въ Щучинѣ для принятія мѣръ къ воспрепятствованію мятежникамъ перейти въ августовскую губернію,

Мятежники отъ Новогорода потянулись на западъ и переправились чрезъ р. Писну; затѣмъ въ ночь съ 17-го на 18-е марта перешли чрезъ рѣчку и направились къ Стовискамъ. По полученіи объ этомъ свѣдѣнія въ Ломжѣ, командированъ былъ оттуда летучій отрядъ (одна стрѣлковая рота, 66 козаковъ и 15 объѣздчиковъ), подъ начальствомъ есаула Матвѣева. Отрядъ этотъ настигъ мятежниковъ, 19-го числа у мызы Бѣлашева. Передовыя части его были встрѣчены сильнымъ ружейнымъ огнемъ мятежниковъ, засѣвшихъ за строеніями мызы. Перестрѣлка продолжалась болѣе получаса; затѣмъ есаулъ Матвѣевъ аттаковалъ мызу; часть мятежниковъ бѣжала, а остальные упорно защищались до тѣхъ поръ, пока не выгналъ ихъ оттуда быстро распространившійся пожаръ, происшедшій во время перестрѣлки отъ воспламенившейся соломенной крыши сарая. По разсѣяніи мятежниковъ, отрядъ возвратился въ Ломжу. Дальнѣйшее преслѣдованіе этой шайки отъ мызы Бѣлашева въ гродненскую губернію произведено было отрядомъ, высланнымъ изъ Щучина, который настигъ остатки разбитой шайки 21-го марта между дер. Яшвили-Вельки и Микиты, нанесъ ей вторичное пораженіе и загналъ обратно въ августовскую губернію къ Штобину. На встрѣчу этой шайкѣ высланъ отрядъ изъ Райгрода.

— Съ 10-го по 21-е марта посылаемы были небольшіе отряты изъ Сувалокъ, Сейнъ и Щучина, для поисковъ на пространствѣ между Сувалками, Сейномъ, Пунскомъ и Смолянами, а также въ окрестностяхъ Августова и Раздивилова. Отряды эти возвратились на свои квартиры, не открывъ нигдѣ шаекъ.

(Русс. Інв.)

Высочайшимъ приказомъ по министерству внутреннихъ дѣлъ, 29 марта, назначенъ: старшій совѣтникъ волынскаго губернскаго правленія, статскій совѣтникъ БѢЛЕНКОВЪ—гродненскимъ вице-губернаторомъ; уволены отъ должностей, по прошеніямъ: бѣлостокскій уѣздный предводитель и исправляющій должность гродненскаго губернскаго предводителя дворянства графъ СТАРЖЕНСКІЙ и гродненскій уѣздный предводитель дворянства князь ДРУЦКІЙ-ЛЮБЕЦКІЙ;—въ отпускъ за границу: волынскій губернскій предводитель дворянства, коллежскій ассесоръ МИКУЛИЧЪ—на 4 мѣсяца.

— Высочайшимъ приказомъ по министерству государственныхъ имуществъ, 20-го марта, перемѣщены управляющіе палатами: гродненскою, дѣйствительный статскій совѣтникъ ЛАЗАРЕВЪ, владимірскою, коллежскій совѣтникъ МАРТЕНСЪ и могилевскою, коллежскій скій совѣтникъ ГАВРИЛОВЪ, управляющими палатами: Лазаревъ— владимірскою, Мартенсъ — могилевскою и Гавриловъ—гродненскою. (Сѣв. Поч.)

Временныя правила о порядкѣ взноса крестьянами, вышедшими изъ крѣпостной зависимости, денежныхъ повинностей и выдачи оныхъ помѣщикамъ въ губерніяхъ: виленской, гродненской, ковенской и минской, и въ уѣздахъ: динабургскомъ, дризенскомъ, люцинскомъ и рѣжицкомъ витебской губерніи — удостоены Высочайшаго ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА утвержденія 19 марта 1863 г. и распубликованы при указѣ правительствующаго сената 29 марта 1863 года.

1) Исчисленіе денежныхъ повинностей крестьянъ, слѣдующихъ съ нихъ съ 1-го мая 1863 года, т. е. со времени причисленія ихъ къ разряду крестьянъ-собственниковъ, согласно Высочайшему указу, данному правительствующему сенату въ 1-й день марта сего 1863 года, производится на точномъ основаніи ст. 4-й сего указа, а плата, назначенная (согласно ст. 125 мѣстнаго положенія о поземельномъ устройствѣ крестьянъ въ губерніяхъ: виленской, гродненской, ковенской, минской и части витебской) въ пользу помѣщика за особыя выгоды, вносится въ расчеты, какъ въ оброчныхъ, такъ и въ издѣльныхъ имѣніяхъ, полною суммою, безъ уменьшенія.

2) Всѣ исчисленія денежныхъ повинностей и особыхъ платъ помѣщику вносятся въ расчетные листы. Для каждаго сельскаго общества составляется одинъ расчетный листъ въ двухъ экземплярахъ, изъ коихъ одинъ для крестьянъ, а другой для помѣщика; къ расчетному листу для крестьянъ присоединяется подробный списокъ крестьянъ-владѣльцевъ земельныхъ участковъ, съ обозначеніемъ причитающихся съ каждаго изъ нихъ платежей.

3) На основаніи расчетныхъ листовъ составляется для каждаго уѣзднаго казначейства окладная книга.

4) Въ расчетныхъ листахъ и въ окладныхъ книгахъ показываются какъ годовые оклады платежей, такъ и взносы по полугодіямъ. На 1863 годъ за первое полугодіе слѣдующіе съ крестьянъ платежи исчисляются съ 1-го мая. Въ спискахъ крестьянъ-владѣльцевъ участковъ обозначаются только годовые оклады и общій размѣръ платежей на остальное время сего года съ 1 мая. *Примѣчаніе.* Расчетные листы съ прилагаемыми къ онымъ списками владѣльцевъ и окладныя книги ведутся по формамъ, утвержденнымъ министрами внутреннихъ дѣлъ и финансовъ, по взаимному ихъ соглашенію.

5) По мѣрѣ изготовленія расчетныхъ листовъ и окладныхъ книгъ, оные разсылаются по уѣздамъ: окладная книга препровождается въ уѣздное казначейство; одинъ экземпляръ расчетныхъ листовъ отсылается къ помѣщикамъ или въ ихъ вотчинныя управленія, а другой, съ подробнымъ спискомъ крестьянъ-владѣльцевъ участковъ, въ волостныя правленія, которыя, списавъ для себя копіи съ расчетныхъ листовъ, подлинные листы со списками владѣльцевъ участковъ раздаютъ сборщикамъ податей, а гдѣ ихъ нѣтъ старостамъ.

6) О всѣхъ перемѣнахъ, какія должны быть сдѣланы въ исчисленіи денежныхъ повинностей крестьянъ, вслѣдствіе исправленія уставныхъ грамотъ, въ случаяхъ указанныхъ въ мѣстномъ положеніи о поземельномъ устройствѣ крестьянъ въ губерніяхъ: виленской, гродненской, ковенской и минской и части витебской, а равно и о поступленіи крестьянъ на выкупные платежи по утвержденнымъ выкупнымъ актамъ, губернское по крестьянскимъ дѣламъ присутствіе своевременно увѣдомляетъ казенную палату, для надлежащихъ распоряженій по уѣзднымъ казначействамъ, и въ то же время съ своей стороны дѣлаетъ распоряженіе по волостнымъ правленіямъ, а также увѣдомляетъ помѣщиковъ.

7) Къ 1-му декабря 1863 года, порядкомъ, указаннымъ въ предъидущей статьѣ, составляются по тѣмъ сельскимъ обществамъ, по коимъ крестьяне не перей-

T R E Ś Ć

Część urzędowa: Wiadomości telegraficzne z Polski.— Wiadomości z augustowskiego oddziału. — Najwyższe rozkazy. — O kolei wnoszenia przez włościan opłat. — O wykupie ziemi przez ludzi dworskich.—O wykupie w majątkach pańszczyźnianych.

Część nieurzędowa: Wiadomości zagraniczne: Pogląd ogólny.—Wiadomości o polskiem powstaniu.—Włochy.— Francja.— Anglja.—Danja.—Serbja.— Depesze telegraficzne.

Dział literacki: Odcinek rossyjski.— Izabella — powieść pani Wood.— Wiadomości bieżące.—Przegląd literacki.—List z Paryża.—Rozmaitości.— Dziennik Wileński.— Ogłoszenia.

Część Urzędowa.

St.-Petersburg, 6 kwietnia.

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE Z POLSKI.

Warszawa 3-go kwietnia.

Jenerał-major Krüdner, wysłany wczoraj z rana z dwóma rotami lejb gwardji wołyńskiego pułku, z jednym szwadronem lejb-gwardji grodzieńskiego huzarskiego pułku i seciną kozaków, na północo-zachód od Warszawy, gdzie się zbierali wychodźcy ztamtąd, napotkał bandę przy Budzie-Zaborowskiéj i po zaciętéj walce, w któréj strzelcy szli na bagnety, a huzary do ataku, rozbił ją zupełnie i rozpędził. Strata powstańców przenosi 100 osób. W wojsku zabito grodzieńskiego pułku korneta Remera i raniono 10 huzarów, 2 strzelców i 1 kozaka. (Pocz. półn.)

— W oddziale augustowskim. Oddział majora Zassa wysłany z m. Sokoły dla poszukiwań do Mężenina i Zambrowa, ścigał ztamtąd znaczną bandę w kierunku do Nowogrodu. Przeprawiwszy się przez Narew, powstańcy spalili za sobą most. Wtedy major Zass poszedł ze swym oddziałem ku Ostrołęce, aby ztamtąd spotkać bandę w razie, gdyby ta miała ruszyć do lasów powiatu pułtuskiego. Jednocześnie też zawiadomiono naczelnika oddziału w Szczuczynie, aby przeszkodził powstańcom przejść do gubernji augustowskiéj.

Powstańcy od Nowgorodu pociągnęli na zachód i przeprawili się przez Pisnę; następnie, w nocy z d. 17 na 18 marca, przeszli przez rzekę i ruszyli ku Stawiskom. Po otrzymaniu o tém zawiadomienia w Łomży, posłano ztamtąd oddział lotny (jedna rota strzelców, 66 kozaków i 15 objazdowych strażników), pod dowództwem esauła Matwiejewa. Oddział ten napadł powstańców przy dworze Biełaszew. Przodowe onego części spotkane zostały silnym karabinowym ogniem powstańców, którzy siedzieli za domami. Odstrzeliwanie trwało więcéj jak pół godziny; następnie esauł Matwiejew attakował dwór, część powstanców uciekła, a pozostali uporczywie się bronili, dopóki szybko rozszerzający się pożar, który wybuchnął od śpichrza skutkiem strzałów, nie wyparł ich ztamtąd. Po rozpędzeniu powstańców oddział powrócił do Łomży. Dalsze ściganie téj bandy od Biełaszewa do gubernji grodzieńskiéj poruczono było oddziałowi wysłanemu ze Szczuczyna, który napadł szczątki rozbitéj bandy d. 21 marca pomiędzy Jatwile-Wielkie i Mikity, rozbił ją powtórnie i pognał ją nazad do gubernji augustowskiéj pod Sztabin. Na spotkanie téj bandy wysłano oddział z Rajgroda.

Od d. 10 do 21 marca, posyłane były niewielkie oddziały z Suwałk, Sejn i Szczuczyna dla poszukiwań między Suwałkami, Sejnami, Puńskiem i Smolanami, tudzież w okolicach Augustowa i Radziwiłłowa. Oddziały te powróciły na swojemiejsca, nieznalazłszy wszędzie powstańców. (Inw. ross.)

Najwyższym rozkazem w wydziale ministerjum spraw wewnętrznych, 29 marca, mianowani zostali: starszy radca rządu gubernjalnego: wołyńskiego, radca stanu BIELENKOW—grodzieńskim wice-gubernatorem; uwolnieni od służby na własną prośbę: białostocki powiatowy marszałek i pełniący obowiązek grodzieńskiego gubernjalnego marszałka szlachty hrabia STARZYŃSKI i grodzieński powiatowy marszałek szlachty książę DRUCKI-LUBECKI; za urlopem za granicę, wołyński gubernjalny marszałek szlachty, assesor kollegjalny MIKULICZ, na 4 miesiące.

— Najwyższym rozkazem w wydziale ministerjum dóbr państwa, 20go marca, zostali przeniesieni zarządzający izbami: grodzieńską rzeczywisty radca stanu ŁAZAREW, włodzimirską radca kollegjalny MARTENS i mohylewską radca kollegjalny GAWRYŁOW na zarządzających izbami: Łazarew do Włodzimierza, Martens do Mohylewa i Gawryłow do Grodna.

Przepisy czasowe, jakim sposobem mają opłacać włościanie wyszli z poddańczéj zależności powinności pieniężne, oraz o wydawaniu takowych opłat obywatelom w gubernjach: wileńskiéj, grodzieńskiéj, kowieńskiéj i mińskiéj i w powiatach dynaburgskim, dryzieńskim, lucyńskim i rzeżyckim, gubernji witebskiéj, — zaszczycone Najwyższém JEGO CESARSKIEJ MOŚCI zatwierdzeniem d. 19 marca 1863 roku i ogłoszone przy ukazie senatu rządzącego 29 marca 1863 roku.

1. Wyliczenie powinności pieniężnych wypadających od włościan od 1-go maja 1863 roku, to jest od czasu zaliczenia ich do rzędu włościan właścicieli, stosownie do Najwyższego ukazu do senatu rządzącego 1go marca 1863 roku danego, uskutecznia się na mocy art. 4 tegoż ukazu, a opłata postanowiona (stosownie do art. 125 ust. miej. o terryt. urządz. włościan gubernji: wileńskiéj, grodzieńskiéj, kowieńskiéj, mińskiéj i części witebskiéj) na rzecz obywatela za osóbne użytki, zaciąga się w rachunki, tak w czynszowych, jako też w pańszczyźnianych majątkach w zupełnéj ilości bez zmniejszenia.

2. Wszystkie obliczenia powinności pieniężnych oraz osóbnych opłat obywatelowi, zaciągają się do tabelli rozrachunkowych. Dla każdéj gromady wiejskiéj sporządza się jedna tabella rozrachunkowa w dwóch egzemplarzach, jeden dla włościan a drugi dla obywateli. Do tabelli włościańskiéj dołącza się szczegółowa lista włościan posiadających uczątki ziemi z wyrażeniem należnych od każdego opłat.

3. Na mocy tabelli rozrachunkowych robi się dla każdego podskarbstwa powiatowego księga podatkowa.

4. W tabellach rozrachunkowych, tudzież w księgach podatkowych oznacza się osóbno stopa opłaty rocznéj i półrocznéj. W 1863 roku opłaty należne od włościan za pierwsze półrocze wyliczają się od 1-go maja. W listach włościan posiadających uczątki, wyszczególniają się tylko: stopa roczna i ogólna ilość opłat na resztę czasu w tym roku od 1-go maja. Uwaga: Tabelle rozrachunkowe z dołączonemi do nich listami posiadaczy, oraz księgi podatkowe utrzymują się podług formy zatwierdzonéj przez ministrów: skarbu i spraw wewnętrznych, za zobopólném ich porozumieniem się.

5. W miarę ukończenia tabelli rozrachunkowych i ksiąg podatkowych, takowe rozsyłają się na powiaty: księga podatkowa odsyła się do podskarbstwa powiatowego, jeden egzemplarz tabelli rozrachunkowych przesyła się do obywatela, lub do zarządu jego majątku, a drugi ze szczegółową listą włościan posiadających uczątki, do zarządów gminowych, które po odpisaniu dla się kopij z tabelli, autentyki tabelli i list posiadaczy, rozdają poborcom podatków, a gdzie ich nie masz starostom.

6. O wszystkich zmianach, jakie powinny być uczynione przy wyliczeniu powinności pieniężnych, skutkiem poprawienia listów nadawczych, w wypadkach przewidzianych ustawami miejscowemi o terrytorjalném urządzeniu włościan w gubernjach: wileńskiéj, grodzieńskiéj, kowieńskiéj i mińskiéj oraz w części witebskiéj, tudzież o przejściu włościan na opłatę wykupową, podług zatwierdzonych aktów wykupowych, urząd gubernjalny dla spraw włościańskich, zawczasu ma zawiadomić izbę skarbową, dla należytych rozporządzeń do podskarbstw powiatowych i razem też wydaje ze swéj strony rozporządzenia do zarządów gminowych i zawiadamia obywateli.

7. Do 1-go grudnia 1863 roku koleją przepisaną w artykule poprzedzającym, sporządzają się w tych gromadach, gdzie włościanie jeszcze do tego czasu nie przejdą

О ходѣ питейнаго дѣла въ ковенской губерніи. Акцизный откупъ въ ковенской губерніи, за послѣднее четырехлѣтіе съ 1859 по 1863 г., при акцизѣ—1 руб. 15 коп. съ ведра за 3-хъ пробное вино, былъ отданъ купцамъ Городецкимъ за откупную сумму 948,506 р. въ годъ. Дѣйствительно было внесено Городецкими въ казну: по 20-е апрѣля 1860 года 189,227 р. 5¼ к.

Съ 20-го апрѣля 1860 по 1863 годъ откупъ былъ отданъ съ новыхъ торговъ купцу Горвицу за сумму 458,500 р. въ годъ. Дѣйствительно было имъ внесено по 5-е іюля 1861 года 319,329 р. 54. к.

Съ 5-го іюля 1861 г. по 1-е августа 1862 года акцизный откупъ былъ отданъ въ коммиссіонерное управленіе купца Розенталя, которымъ, за исключеніемъ расходовъ, внесено за это время 256,643 р. 5¼ к.

Съ 1-го августа 1862 по 1-е января 1863 года коммиссіонерное управленіе акцизными сборами перешло въ хозяйственное распоряженіе новаго акцизнаго управленія, которымъ за 5 мѣсяцевъ, за исключеніемъ расходовъ, было внесено 143,075 р. 37 к. Такимъ образомъ за 3 года и 7 мѣсяцевъ, т. е. съ 1-го января 1859 по 1-е августа 1862 г. поступило въ казну всего чистаго дохода 765,200 р., что состовляетъ среднимъ числомъ въ мѣсяцъ 17,795 р. Въ послѣдніе же 5 мѣсяцевъ 1862 г. средній чистый мѣсячный доходъ составляетъ уже сумму 28,615 р.

Ковенская губернія, сопредѣльная съ царствомъ польскимъ и Пруссіею, находится въ исключительныхъ и неблагопріятныхъ обстоятельствахъ относительно развитія винокуренной промышленности. Существующія въ ней общества трезвости, сильное противодѣйствіе акцизному управленію со стороны католическаго духовенства, далеко простирающееся за предѣлы справедливыхъ заботъ о нравственности населенія, и въ послѣднее время принявшее рѣшительный политическій характеръ; накопецъ смуты въ царствѣ польскомъ, отразившіяся тяжело на положеніе губерніи, все это вмѣстѣ, очевидно, не могло благопріятно содѣйствовать къ установленію новаго порядка вещей. Не менѣе этого добытые результаты, не только вполнѣ подтверждаютъ ожиданія правительства, но, но по всей вѣроятности, превосходятъ ихъ.

Въ прошломъ періодѣ винокуренія число дѣйствующихъ винокуренныхъ заводовъ въ ковенской губерніи простиралось до 109. Нынѣ ихъ считается 102.

По выданнымъ свидѣтельствамъ этимъ винокуреннымъ заводамъ, сроки которыхъ большею частью простираются до начала или половины марта мѣсяца, предполагается всего выкурить 13,780,100%, что сотсавляетъ 137,081 ведро безводнаго спирта. Къ окончанію періода винокуренія эта цифра значительно увеличится. Все количество выкуреннаго вина неизбѣжно будетъ распродано въ губерніи, что составитъ весьма почтенную цифру акцизнаго сбора.

Пивоваренные заводы начали открываться только съ первой половины января мѣсяца, и до 1-го февраля ихъ открыто 61.

Приведеніе въ извѣстность остатковъ питей произведено успѣшно. Всѣхъ остатковъ къ 1-му ч. января 1863 года по губерніи оказалось на сумму 157,739 р. 56¼ к. Изъ нея: на долю винокуренныхъ заводовъ приходится 116,020 р. 18 к., на оптовые склады, съ разсрочкою акциза 14,925 р. 29 к, внесено въ казначейство наличными деньгами 25,338 р. 51¾ к, слѣдуетъ довзыскать 1,455 р. 49 к. Весь патентный сборъ по 1-е февраля составляетъ сумму 52,918 р.

Эта цифра не есть окончательная, потому что съ 131-го мѣста раздробительной продажи въ Ковнѣ взыскана только половина стоимости годоваго патента, и что въ казенныхъ имѣніяхъ предстоитъ значительная раздача патентовъ, которая въ нихъ почти еще не начиналась.

За январь мѣсяцъ по губерніи выручено: акциза: по винокуреннымъ заводамъ 34,452 р. 62.; по оптовымъ складамъ 8,669 р. 20 к., съ пивоваренія 5,172 р. 4¼ к., патентнаго сбора 17,360 р.; итого 65,653 р. 86¼ к.

Если къ этой суммѣ прибавить патентный сборъ до 1-го января—34,765 р. и внесенные за остатки 25,338 р. 51¼ к., то весь сборъ къ 1-му числу февраля составляетъ 125,757 руб. 37½ к. Эти цифры говорятъ сами за себя.

Водочныхъ заводовъ въ губерніи 42, оптовыхъ складовъ 31, всѣхъ остальныхъ мѣстъ раздробительной продажи 2,447.

Средняя высшая въ губерніи цѣна за 3-хъ пробное вино въ 47½% простирается: въ подвалахъ винокуренныхъ заводовъ и оптовыхъ складахъ отъ 2 р. 80 к. до 3 р. 30 к., въ мѣстахъ раздробительной продажи около 4 р, боченокъ, въ 9 ведеръ пива обыкновенно отъ 3 р. 50 к. до 4 р. или нѣсколько болѣе.

дутъ еще къ тому времени на выкупные платежи, расчетные листы и окладныя книги на 1864 годъ. Листы сіи и книги разсылаются, въ теченіе декабря, въ уѣздныя казначейства, а казначейства, выставивъ въ расчетныхъ листахъ недоимки, въ случаѣ, если бы онѣ оказались по какимъ-либо обществамъ, препровождаютъ таковые листы, чрезъ уѣздную полицію, по принадлежности, въ волостныя правленія, для передачи въ общества, и къ помѣщикамъ.

8) Денежныя повинности, показанныя въ расчетныхъ листахъ, вносятся крестьянами чрезъ сборщиковъ податей, а гдѣ ихъ нѣтъ—чрезъ старостъ, въ уѣздныя казначейства; причемъ дѣлаются зачеты тѣхъ платежей, которые были внесены крестьянами впередъ, за время послѣ 1-го мая 1863 года. Таковые зачеты дѣлаются по представленіи крестьянами установленныхъ ст. 145 мѣстнаго положенія о поземельномъ устройствѣ крестьянъ въ губерніяхъ: виленской, гродненской, ковенской, минской и части витебской росписокъ помѣщиковъ, или ихъ повѣренныхъ, въ полученіи таковыхъ платежей. *Примѣчаніе.* Въ расчетныхъ листахъ должны быть показаны платежи съ крестьянъ по полугодіямъ; но уѣздныя казначейства обязаны принимать отъ сборщиковъ податей или старостъ всѣ приносимыя ими суммы, хотя бы суммы сіи были представлены въ казначейство до наступленія срока, установленнаго для взноса платежей, или размѣръ сихъ суммъ превышалъ бы полугодовой окладъ; въ семъ послѣднемъ случаѣ излишки должны быть зачитаемы за слѣдующее полугодіе.

9) Согласно ст. 120 Высочайше утвержденнаго 19-го февраля 1861 года положенія о выкупѣ, порядокъ сбора денежныхъ повинностей съ отдѣльныхъ членовъ общества, а также порядокъ счетоводства и храненія собранныхъ суммъ, и учетъ старосты, или сборщика, въ собранныхъ имъ и внесенныхъ въ казначейства суммахъ, предоставляется опредѣлить самому обществу.

10) Платежи по симъ правиламъ должны быть внесены въ казначейство за май и іюнь 1863 года къ 1-му іюля, со льготою по 16-е іюля; а за остальные 6-ть мѣсяцевъ 1863 года и на будущее время, впредь до перехода крестьянъ на выкупные платежи,— взносъ платежей долженъ производиться, примѣняясь къ ст. 121-й Высочайше утвержденнаго 19-го февраля 1861 года положенія о выкупѣ, въ тѣ самые сроки, какіе установлены для платежа податей, т. е. за первое полугодіе— съ начала января по 1-е марта, а за второе— съ октября по 1-е января; причемъ дается плательщикамъ допущенная и по взносу податей пятнадцати-дневная льгота, считая съ 1-го марта или съ 1-го января по 16-е число того или другаго мѣсяца.

11) Въ полученіи платежа уѣздное казначейство выдаетъ плательщику узаконенную квитанцію, которая предъявляется имъ сельскому обществу.

12) Кромѣ общаго, установленнаго для уѣздныхъ казначействъ порядка отчетности, казначейства сіи обязываются о поступленіи съ крестьянъ, на основаніи настоящихъ правилъ, денежныхъ повинностей тою же отчетностію, какая установлена въ ст. 124 Высочайше утвержденнаго 19-го февраля 1861 г. положенія о выкупѣ. *Примѣчаніе.* По общей отчетности уѣздныя казначейства поступленіе сихъ повинностей показываютъ отдѣльно отъ казенныхъ податей, въ числѣ суммъ, разнымъ мѣстамъ и лицамъ принадлежащихъ.

13) Если слѣдующіе съ общества платежи, за которое-либо полугодіе, въ установленный срокъ не будутъ уплачены, то недоимка, на основаніи 212 статьи мѣстнаго положенія о поземельномъ устройствѣ крестьянъ въ губерніяхъ: виленской, гродненской, ковенской, минской и части витебской, взыскивается съ наложеніемъ пени, по одной копейкѣ въ мѣсяцъ съ каждаго рубля, оставшагося въ недоимкѣ; затѣмъ за несовременный взносъ оброка не взыскивается съ крестьянъ, сверхъ означенной пени, никакихъ убытковъ.

14) Вообще исправное поступленіе платежей, слѣдующихъ съ крестьянъ на основаніи настоящихъ правилъ, обезпечивается мѣрами, установленными въ ст. 131—138 Высочайше утвержденнаго 19-го февраля 1861 года положенія о выкупѣ. *Примѣчаніе.* Указанныя въ этой статѣ мѣры взысканія примѣняются ко взысканію недоимокъ въ денежныхъ платежахъ, слѣдовавшихъ съ крестьянъ въ пользу помѣщиковъ по 1-е мая 1863 года.

15) Выдача поступившихъ отъ крестьянъ платежей производится помѣщикамъ безъ особыхъ разрѣшеній казенной палаты, и въ томъ самомъ количествѣ, въ какомъ оные поступятъ въ казначейство отъ крестьянъ.

16) По явкѣ помѣщика или его повѣреннаго въ казначейство, для полученія слѣдующихъ ему по настоящимъ правиламъ платежей, уѣздный казначей немедлено выписываетъ по книгѣ расходомъ внесенную крестьянами сумму, беретъ съ помѣщика росписку и тотчасъ выдаетъ ему деньги.

17) Приведеніе въ исполненіе настоящихъ правилъ возлагается на мѣстныя губернскія по крестьянскимъ дѣламъ присутствія, при участи въ оныхъ, съ правомъ голоса, членовъ отъ правительства повѣрочныхъ коммиссій. Кромѣ того, для наблюденія за правильностію исчисленія слѣдующихъ съ крестьянъ платежей, назначается въ каждое изъ пяти губернскихъ присутствій, на правахъ члена, чиновникъ министерства финансовъ, а для содѣйствія въ производствѣ исчисленій и расчетъ временно прикомандировываются въ канцеляріи губернскаго присутствія счетные чиновники изъ штата мѣстной казенной палаты. *Примѣчаніе.* Членъ губернскаго присутствія отъ министерства финансовъ остается въ составѣ присутствія до оканчанія дѣйствій повѣрочныхъ коммиссій. (Сѣв. Поч.)

О содѣйствіи правительства къ выкупу дворовыми людьми отведенной имъ, по соглашенію съ помѣщикомъ, земли. Вслѣдствіе возбужденнаго въ одномъ губернскомъ присутствіи вопроса о содѣйствіи правительства къ выкупу дворовыми людьми отведенной имъ, по соглашенію съ помѣщикомъ, земли, министръ внутреннихъ дѣлъ входилъ по сему предмету съ представленіемъ въ главный комитетъ объ устройствѣ сельскаго состоянія, который, Высочайше утвержденнымъ 7-го ноября минувшаго года положеніемъ своимъ, постановилъ: Дворовымъ людямъ, которые, по соглашенію съ помѣщикомъ, получатъ въ свое пользованіе участки изъ земли, оставшейся въ непосредственномъ распоряженіи помѣщика, предоставить право на содѣйствіе правительства къ выкупу ими сихъ участковъ, съ согласія помѣщика, въ собственность, на тѣхъ же самыхъ основаніяхъ, на какихъ оказывается это содѣйствіе временно-обязаннымъ крестьянамъ, не иначе, какъ по предварительномъ составленіи уставныхъ грамотъ о пользованіи отведенной дворовымъ людямъ землей и удостовѣреніи мѣстнаго мироваго посредника о томъ, что люди сіи устроили на означенной землѣ домы и завели надлежащее хозяйство. (Сѣв. Поч.)

— О распространеніи на украинскія губерніи Высочайше утвержденныхъ 27 іюня 1862 года правилъ о выкупѣ въ издѣльныхъ имѣніяхъ. Вслѣдствіе представленія министра внутреннихъ дѣлъ въ главный комитетъ объ устройствѣ сельскаго состоянія—о распространеніи на украинскія губерніи дѣйствія Высочайше утвержденныхъ 27 іюня 1862 года дополнительныхъ къ положенію о выкупѣ правилъ о содѣйствіи правительства къ выкупу земель крестьянами, состоящими на издѣльной повинности, соединенное присутствіе главнаго комитета и департамента государственнаго совѣта положило: дѣйствіе постановленныхъ Высочайше утвержденнымъ 27-го іюня 1862 года мнѣніемъ государственнаго совѣта, дополнительныхъ къ положенію 19 февраля 1881 года о выкупѣ правилъ распространить на губерніи: Кіевскую, Подольскую и Волынскую. ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ таковое положеніе соединеннаго присутствія, удостоилъ Высочайшаго утвержденія въ 19-й день марта сего года. (Сѣв. Поч.)

---

na opłaty wykupowe, tabelle rozrachunkowe i księgi podatkowe na 1864 rok. Tabelle te oraz księgi rozsyłają się w ciągu grudnia do podskarbstw powiatowych, a te ostatnie, wypisawszy w tabellach zaległości, jeśliby takowe znalazły się w jakich gromadach, przesyłają takowe tabelle przez policję powiatową. dokąd należy do zarządów gminowych, dla odesłania do gromad i do obywateli.

8. Powinności pieniężne wykazane w tabellach rozrachunkowych, włościanie opłacają przez poborców podatku, a gdzie ich niema, przez starostów do podskarbstw powiatowych, przyczém robią się zaliczki tych opłat, które były uprzednio przez włościan uskutecznione za czas po 1-m maja 1863 roku. Zaliczki takowe robią się po przedstawieniu przez włościan rewersów od obywateli lub ich pełnomocników z otrzymania rzeczonych opłat, stosownie do 145 art. ust. miej. o terryt. urządz. włośc. w gub. wileń., grodzień., kowień., miń. i części witeb. Uwaga: W tabellach rozrachunkowych, powinny być wykazane opłaty od włościan na każde półrocze, lecz podskarstwa powiatowe obowiązane są przyjmować od poborców lub starostów wszystkie wnoszone przez nich summy, nawet gdyby takowe były przedstawione przed terminem postanowionym dla tych opłat, albo gdyby też wysokość tych summ przechodziła półroczną stopę; w tym ostatnim razie przewyżki powinny być zaliczane na następne półrocze.

9. Stosownie do 120 art. Najwyżéj zatwierdzonéj 19 lutego 1861 roku ustawy o wykupie, koléj pobierania powinności pieniężnych od oddzielnych członków gromady, tudzież sposób prowadzenia rachunkowości jako też lokata summ zebranych oraz obrachunek starosty, lub poborcy z zebranych przez nich i złożonych w podskarbstwie summ, powinny być przez gromadę postanowione.

10. Opłaty wedle tych przepisów powinny być złożone w podskarbstwie za maj i czerwiec 1863 roku do 1 lipca, z ulgą do 16 lipca, a za pozostałe sześć miesięcy 1863 roku i na przyszłość, aż do przejścia włościan na opłaty wykupowe—opłata uskutecznia się stosownie do art. 121 Najwyżéj zatwierdzonéj 19 lutego 1861 roku ustawy o wykupie, w tych samych terminach, jakie są postanowione dla opłaty podatków, to jest za pierwsze półrocze—od początku stycznia do 1-go marca, a za drugie półrocze od października do 1-go stycznia; przyczém pozwala się opłacającym zwyczajna przy podatkach piętnastodniowa ulga, licząc od 1-go marca lub 1-go stycznia do 16-go tychże miesięcy.

11. Z otrzymania opłaty podskarbstwo powiatowe wydaje opłacającemu kwitację prawem przepisaną, jakowa powinna być złożona w gromadzie.

12. Prócz ogólnéj postanowionéj dla podskarbstw powiatowych kolei rachunkowości, podskarbstwa te obowiązane są zaprowadzić o pobieraniu od włościan na mocy obecnych przepisów, taką samą rachunkowość jaka jest przepisana w art. 124 Najwyżéj zatwierdzonéj 19 lutego 1861 roku ustawy o wykupie. Uwaga: W sprawozdaniu ogólném podskarbstwa wpływanie tych powinności przedstawiają oddzielnie od skarbowych podatków, w liczbie summ do rozmaitych osób i urzędów należących.

13. Jeżeli należne od gromady opłaty, za jakiekolwiek półrocze, w terminie postanowionym niebędą opłacone, wtedy niedobór na mocy 212 art. ust. miej. o terryt. urz. włośc. w gub. wileń., kowień., grodzień,, mińsk. i części witeb. egzekwuje się z doliczeniem pen, po jednéj kopiejce na miesiąc od każdego zalegającego rubla; następnie za nieopłatę we właściwym czasie czynszu prócz oznaczonéj peny, nie pobierają się żadne sztrafy.

14. W ogóle dla ubezpieczenia regularności opłat od włościan na mocy niniejszych przepisów, używają się środki przepisane w art. 131—138 Najwyżéj zatwierdzonéj 19 lutego 1861 roku ustawy o wykupie. Uwaga: Środki w tym artykule wskazane zastosowują się i do egzekucji zaległości w opłatach pieniężnych należnych od włościan obywatelom do 1-go maja 1863 r.

15. Wpływające od włościan opłaty wydają się obywatelom, bez żadnych rozwiązań izby skarbowéj i to w téj saméj ilości, jaka zostanie przez włościan opłaconą do podskarbstwa.

16. Za przybyciem obywatela lub jego pełnomocnika do podskarbstwa dla odebrania należnych mu wedle niniejszych przepisów opłat, podskarbi powiatowy niezwłócznie powinien w księdze zapisać summę tę pod rubryką rozchodu i wziąwszy od obywatela rewers, natychmiast mu wydać pieniądze.

17. Wykonanie przepisów niniejszych poleca się miejscowym gubernjalnym dla spraw włościańskich urzędom, przy uczęstnictwie z prawem głosu członków od rządu komissji weryfikacyjnéj. Prócz tego, dla przestrzegania słuszności przy wyliczeniu należnych od włościan opłat, deleguje się do każdego z pięciu gubernjalnych urzędów z prawem członka, urzędnik ministerjum skarbu, a dla pomocy w rozrachunkach przysyłają się czasowie do biura gubernjalnych urzędów, urzędnicy rachunkowi z miejscowéj izby skarbowéj. Uwaga: Członek urzędu gubernjalnego od ministerjum skarbu, pozostaje w składzię urzędu aż do ukończenia czynności komissij weryfikacyjnych. (Pocz. półn.)

O współdziałaniu rządu przy wykupie przez dwornych ludzi nadzielonych im za umową z obywatelem gruntów. W skutku wszczętéj w pewnym urzędzie gubernjalnym kwestji o współdziałaniu rządu przy wykupie przez ludzi dwornych nadzielonych im za umową z obywatelem, gruntów, minister spraw wewnętrznych komunikował się w tym względzie z głównym komitetem o urządzeniu stanu wiejskiego, który Najwyżéj zatwierdzoném 7-go listopada roku przeszłego postanowieniem, zadecydował: ludziom dwornym, którzy za umową z obywatelem otrzymają w posiadanie cząstki gruntów pozostałych w bezpośredniéj rozporządzalności obywatela, nadać prawo do współdziałania rządu przy wykupie przez nich tych ucząstków za zgodzeniem się obywatela na własność, na tych samych warunkach, na jakich uskutecznia się takież współdziałanie dla czasowo-obowiązkowych włościan, nieinaczéj jednakże jak po ułożeniu listów nadawczych o używalności nadzielonéj ludziom dwornym ziemi i po zaświadczeniu miejscowego pośrednika o tém, iż ludzie ci pobudowali na téj ziemi domy i zaprowadzili należytą gospodarkę.

— O rozpostarciu na gubernje ukraińskie Najwyżéj zatwierdzonych 27 czerwca 1862 r. przepisów o wykupie w majątkach pańszczyznianych. W skutku przedstawienia ministra spraw wewnętrznych do głównego komitetu o urządzeniu stanu wiejskiego, względem rozpostarcia na gubernje ukraińskie mocy obowiązującéj Najwyżéj zatwierdzonych 27 czerwca 1862 r. dodatkowych do ustawy o wykupie przepisów, o współdziałaniu rządu przy wykupie gruntów przez włościan zostających na powinności odrobkowéj, połączony urząd głównego komitetu i departament ekonomji państwa postanowiły: Moc obowiązująca postanowionych, Najwyżéj zatwierdzoném 27 czerwca 1862 roku zdaniem rady państwa, dodatkowych do ustawy 19 lutego 1861 roku o wykupie przepisów, rozpostarć na gubernję kijowską, podolską i wołyńską. CESARZ JEGO MOŚĆ takową decyzję połączonego urzędu zaszczycił Najwyższém zatwierdzeniem 19-go marca roku bieżącego.

IZABELLA.

PRZEZ PANIĄ WOOD.

(Przekład z angielskiego.)

(Dalszy ciąg, ob. N. 36).

XV.

Panna Carlisle dotrzymała słowa. Przeniosła się z Piotrem i dwóma służącemi z domu swego do East-Line. Nie zważając na niejednokrotne uwagi pana Dilla, odesłała służących najętych przez pana Carlisla, zostawując tylko jednego. Gdyby nie epizod z powodu muślinowych sukień, zostawiłaby pewno służące, dla tego, że miała tyle zdrowego rozsądku, iż pojmowała, że przy utrzymaniu domu na większą stopę trzeba więcéj sług niż dawniéj.

W miesiąc po ślubie, w piątek wieczorem przyjechał Carlisle z żoną do East-Line. Oczekiwano już na nich. Kornelja wyszła do sionek na spotkanie państwa młodych. Włożyła ona nowy czepeczek, i najlepszą jedwabną suknię. Przez cały miesiąc Kornelja się namyślała i znalazła, że lepiéj zrobi, ukrywając swoje nieukontentowanie.

— Jakto? jesteś tutaj?— rzekł Carlisle wchodząc na wschody. Bardzo to grzecznie z twojéj strony Korneljo, żeś przyszła na spotkanie nasze. Izabello — dodał— pozwól przedstawić ci siostrę moją.

Panna Kornelja wprowadziła młodą kobiétę do małego pokoju, gdzie kazała dać zamiast kolacji cóś do zjedzenia.

— Jeżeli chcesz pani — powiedziała do Izabelli sucho i urywając — to może zmienisz przed jedzeniem suknię.

— Dziękuję — odpowiedziała Izabella — jedliśmy już obiad; nie jestem głodną. Wolę odpocząć.

— A więc pani jeść nie chcesz?

— Mam pragnienie i wolałabym wypić filiżankę herbaty.

— Herbaty? o téj porze!— burczała stara panna.— Toż całą noc spać nie będziecie. A przytem niema gorącéj wody.

— A więc nie trzeba — z dobrocią odpowiedziała Izabella.— Nie bardzo mi się chce, a przykroby mi było nabawić was kłopotu.

Panna Kornelja prędko wyszła. Dla czego? o tém ona jedna tylko wiedziała. W sionkach spotkały się z Marvel, służącą Izabelli. Niemówiąc do siebie ani słowa, obie spójrzały sobie w oczy z podełba. Marwel była bardzo dobrze ubraną; suknia z pięciu falbanami, w kapeluszu z woalką, z parasolikiem w ręku. Jak tylko Kornelja odeszła, Izabella usiadła i dała zupełną folgę łzom swoim. Zimne przyjęcie jakie ją spotkało, mocno ją wzruszyło i pytała siebie, czy rzeczywiście wróciła do East-Line. W téj chwili wszedł Carlisle i zauważał jéj smutek.

— Co ci Izabello?— zapytał.

— Nic to — odpowiedziała.— Jestem zmęczoną; sądzę, że mieszkanie to obudziło we mnie wspomnienia o przeszłości—o ojcu moim. Chciałabym pójść do pokoju, który jest dla nas przeznaczony.

Panna Kornelja weszła właśnie w téj chwili, żeby na pytanie Izabelli odpowiedzieć.

Pokój ten był obok bibljoteki. Kornelja chciała ich tam przeprowadzić, ale Carlisle wolał sam to uczynić. Pokój ten był ciemny i wilgotny; świéc w lichtarzach nie było.

— Nic nie rozumiem — zawołał Carlisle;— można pomyśleć, że wszystko tu zostawiono na Boskiéj Opatrzności. Widać, że służba nie zrozumiała rozkazu mego i czekano nas na jutro.

Przyszła Marvel i zaczęła rozbierać panią swoję. Marvel milczała i to był zły znak. Miała tysiące do skarg powodów, dla tego, że miała siebie za najwięcéj obrażoną sługę w świecie. Od dnia ślubu, nieukontentowanie jéj wzrastało. Państwo młodzi nie dali jéj, jak się to zwykle dzieje, lokaja, któryby jéj posługiwał. Teraz znowu, przyjechała do domu, gdzie było tak mało sług; nie było kamerdynera, ochmistrzyni, w końcu nic takiego co znamionuje państwo.

To znaczyło, że z niéj zrobiono męczennicę!

Nakoniec obraziła ją okropnie panna Kornelja. Marvel weszła do sionek, i głośno zaczęła wołać kogokolwiek, ktoby jéj pomógł wnieść na wschody maleńki paczek, wtém zjawiła się Kornelja i kazała jéj saméj to uczynić.

Carlisle tymczasem szukał wszędzie siostry i znalazł ją nareszcie u stołu ze skrzydełkiem pulardy w ręku.

— Korneljo— zaczął adwokat—nie mogę, pojąć co się tu dzieje. W domu widzę tylko twoje sługi... Gdzież są moje?

— Wypędziłam wszystkich.

— Wypędziłaś?! Dla czego? Byłem z nich zadowolniony.

— To przyjemnie! — zawołała stara panna.— Wyobraź sobie, przyszłam tu niespodzianie w sobotę rano i znalazłam te panie wystrojone od stóp do głów, we wstążki w muślinowych sukniach, w których się plątały. Nie radzę ci na przyszłość mięszać się do gospodarstwa, nic nie pomożesz, a psujesz tylko. Oderżnij mi kawał ozora.

— Ależ ja w tém wielkiéj zbrodni nie widzę — odpowiedział Carlisle— podając siostrze kawałek ozora.

— Archibaldzie, przyjacielu mój, jesteś głupi i postępujesz jak głupiec. Jeżeliś już nie chciał zostać kawalerem, trzeba było przynajmniéj wziąść żonę równą sobie.

— Zamilcz. Nie mam zamiaru sprzeczać się z tobą. Wróćmy do służby. Gdzie ona jest?

— Powiedziałam ci już, żem wszystkich wypędziła. A zresztą mamy cztery sługi, żona twoja przywiozła jedną z sobą, to i pięć. A wiesz, że mam zamiar tu zamieszkać?

Ostatnia wiadomość spadła na Carlisla, jak uderzenie piorunu. Dotąd przywykł był poddawać się woli Kornelji, ale czuł, że w teraźniejszém położeniu ona nie powinna mieszkać z żoną jego.

— A twój dom?— zawołał— co z nim będzie?

— Wynajęłam go wraz z meblami. Widzisz Archibaldzie, potrafiłam wszystkiemu zaradzić. Nie zechcesz zapewne wypędzać mnie z East-Line i zmuszać, ażebym mieszkała w najętym domu. Przytem, zastanów się, czy dla zmniejszenia nawet wydatków, nie będzie lepiéj mieszkać razem? Żona twoja będzie panią i będzie na pierwszém miejscu; jak myślisz, czy nie oszczędzę jéj kłopotów i niepokoju wyręczając ją w zarządzie domem? Czyż sądzisz, że to jéj nie ucieszy, iż będę jéj pomocą w gospodarstwie, o którém ona niema wyobrażenia?

Pytanie tak zrobione, nie mogło nie być przyjęte przez Carlisla. Wierzył w sąd swéj siostry, a przytém przywykł, żeby nim rządziła, a przyzwyczajenie — to druga natura. Jednak się wahał.

— East-Line do mnie należy — powiedział adwokat.

— I głupstwo też do ciebie należy — dodała panna Carlisle.

— Korneljo — powiedział on — zgadzam się, że dla nas będzie dosyć miejsca w East-Line, ale...

— Dość miejsca! — zawołała panna Kornelja;— powiedz lepiéj, że połowy jego dość byłoby dla nas, gdyby nie wymysły ledi Izabelli.

— Co do sług— mówił daléj, niechcąc odpowiadać siostrze— uprzedzam cię, że ich tyle będzie, ile mi się spodoba, ponieważ nie mogę żyć zbytkownie, chcę więc, żeby moja żona miała wszystkie wygody, jakie jéj tylko dać mogę. Do koni i powozów będzie jeden człowiek.

Panna Kornelja tylko co nie zemdlała.

— Co mówisz? Żartujesz pewnie!

— Mówię, że kupiłem karetę i parę koni; oprócz tego mamy powóz, którym przyjechaliśmy tutaj: darował go nam lord Mount-Severn.

— Ach Archibaldzie, Archibaldzie! Jakżeś nabroił!

— Jakto nabroił?

— Te nierozsądne wydatki wiodą cię prosto do ruiny. Ileż razy uczyłam cię, że oszczędność to cnota, a marnotrawstwo— to grzech!

— Ależ pytam, co za grzech przeżywać swoje dochody z umiarkowaniem! Uspokój się, nigdy długów nie zrobię.

Mówiąc to, wyszedł— poszedł do żony. Znalazł ją drżącą i wzruszoną.

— Co ci jest?— zapytał Carlisle.

— Zlękłam się, gdy Marvel zostawiła mię samą— mówiła Izabella, chwytając rękę jego i cisnąc ją mocno.— Chciałam cię zawołać, ale nie znalazłam dzwonka i to mię jeszcze więcéj przestraszyło.

— Ale czegoż się lękasz?

— O nie mów tego! prześladują mnie smutne myśli. Nie śmiéj się ze mnie, Archibaldzie. W tym pokoju umarł mój ojciec!

Archibald uśmiechnął się, ponieważ wiedział, że tém uspokoi jéj rozbudzoną wyobraźnię i zniszczy dziwne przypuszczenie.

— Izabello, przenieśmy się do drugiego pokoju.

— Nie — odpowiedziała,— będziemy mieszkać w tym. Przyjemnie myśleć, że tu mieszkał mój ojciec; przyrzekam ci, że się lękać nie będę.

Ale strach i niepokój, który ją opanowywał, zadawał kłamstwo jéj wyrazom. Tylko co Carlisle podszedł do drzwi, gdy Izabella znów przejęta trwogą pobiegła i skryła się za nim.

— Czy na długo odchodzisz, Archibaldzie?

Carrlisle nie mógł nie zauważać jéj trwogi, powiedział więc do odchodzącéj Marvel:

— Powiedz pannie Kornelji, że dziś wieczór do niéj nie przyjdę.

(D. c. n.)

Część Nieurzędowa.

Wilno, 8 kwietnia.

POGLĄD OGÓLNY

Zgromadzenie narodowe ateńskie uchwaliło dnia 30 marca i 1 kwietnia dwa postanowienia, z których pierwsze jednomyślnie ogłasza książęcia duńskiego królem konstytucyjnym greckim, pod imieniem Jerzego I. Prawi następcy jego mają wyznawać naukę cerkwi wschodniéj. Komissja złożona ze trzech członków wybranych przez zgromadzenie, uda się do Kopenhgagi dla złożenia korony nowemu królowi w imieniu ludu helleńskiego. Drugiém postanowieniem, zgromadzenie narodowe, zważywszy zamiar wyrażony w mowie królowéj angielskiéj wcielenia do państwa greckiego siedmiu wysp jońskich, wynurza całą wdzięczność narodu helleńskiego za to oświadczone dobrodziejstwo.

Deputacja wyprawiona do Kopenhagi przybyła już w przeszły czwartek dnia 16 kwietnia do Triestu, i wkrótce stanie w stolicy duńskiéj. Umieściliśmy w dzisiejszym Kurjerze wyjątki z dzienników angielskich, z których czytelnicy nasi postrzegą, że nowe trudności wikłają sprawę grecką. Dwór duński z uwagi, że osadzenie tronu helleńskiego doznało wielu przeszkod, że król portugalski Ferdynand; że książe sasko-koburgski Ernest, że królewicz angielski Alfred, że nakoniec książę Leiningeński Edward, korony téj przyjąć nie mogli lub niechcieli, rozumiał: że wolno mu drożyć się i przepisywać opiekuńczym mocarstwom warunki, nie tyle dobro Grecji, ile widoki Danji oraz wzgląd na rodzinne stosunki i pobratymcze między niemieckimi książętami względy, mające na celu. Kiedy dzisiejszy król belgijski, Leopold, powoływany był na tron grecki, sumienie oświecone głębokim politycznym rozumem, nakazywało mu dopomnieć się u państw opiekuńczych, aby tworząc królestwo greckie, zapewniły dlań warunki bytu. Żadne osobiste względy nie zajmowały téj zacnéj duszy, chodziło jéj tylko o dolę plemienia, którem rządzić, które uszczęśliwić podejmowała się w obec Boga i świata. Leopold nic dla siebie nie wymagał, ale po dojrzałym namyśle, przekonawszy się, że Grecja istnieć nie może, że żadnego znaczenia na wschodzie mieć nie będzie, że ani do wewnętrznego rozwoju, ani do prawowitego wpływu na chrześcijaństwo wschodnie nie dojdzie, bez ustalenia tessalskiéj granicy i bez objęcia wyspy Kandji, gdy tego otrzymać niemógł, wolał zrzec się berła, niż naród i własne sumienie zawodzić.

Chwycił je skwapliwą ale nieudolną ręką król bawarski Ludwik dla syna swojego Ottona, ale jak sam wiekami przekazanéj sobie władzy w spokojnym Palatynacie utrzymać nieumiał, tak i syn jego, szeregiem błędów, ściągnął na swą głowę burzę, która w jednéj chwili zmiotła tron jego z korzeniem wyrwała. Mocarstwa opiekuńcze przekonane, że upadek króla Ottona, wywinął się z dwoistéj przyczyny, niedostatecznych warunków bytu w składzie samego królestwa i nieumiejętności książęcia bawarskiego przejąć się duchem nowéj ojczyzny, uznały potrzebę [illegible] kroku, do utrzymania go na tronie. Anglja na chwilę pomyślała oddać berło helleńskie królewiczowi swojemu Alfredowi i znalazła, że synowi najpotężniejszego kraju świata z próżnemi rękami do ojcowizny przyszłych poddanych swoich przychodzić nieprzystało; dobrowolnie więc postanowiła wyspy jońskie pod orędownictwem swojem będące, ze stałym lądem greckim połączyć; a lubo później zbieg okoliczności niedozwolił księciu Alfredowi przychylić się do najgorętszych pragnień ludu greckiego, Anglja nie cofnęła swego daru, niezłomnie go dotrzyma, zwłaszcza kiedy Grecy powołali na tron brata przyszłéj angielskiéj królowéj.

Nie podobna było przewidzieć, że taki obrót dla bardzo rozrodzonego i stosunkowo ubogiego domu holsztyńskiego, najszczęśliwszy, będzie tak samolubnie wyzyskiwany; jak również niepodobna było sądzić, że dynastja niemiecka, panująca na skandynawskim duńskim tronie, tak zawzięcie tłumić zechce niemiecki pierwiastek w księstwach szlezwigo-niemieckich prawem osobistego dziedzictwa z koroną duńską spojonych. Król Fryderyk VII, ostatni ze swéj dzielnicy, bo w moc prawa 31 lipca 1853, będzie miał spadkobiercą księcia Krystjana z domu szlezwigsko-holsztyńskiego, ale chciałby zamknięciem oczu, lubo wiek jego nie jest jeszcze zbyt podeszły, bo urodzony 6 października 1808, zaledwie 55 lat życia liczy, księstwa Szlezwigu i Holsztynu, zupełnie wyzuć z ich niemieckiéj narodowości i wydany przez siebie manifest 30 marca, który czytelnicy niżéj znajdą, księstwom narzucić. Rozumiał zapewne, że Anglja, chcąc raz położyć koniec kłopotliwéj sprawie greckiéj, [illegible] że to niesprawiedliwe i krzywdzące Związek [illegible] rozporządzenie, przyjęte zostać [illegible] niemieckiemu [illegible] depesza 15 kwietnia z Wiednia nadesłana zwiastuje: już dwór angielski zaniósł uroczystą przeciw niemu żałobę, a równie depesza frankfurcka, tegoż dnia, uwiadamia, że sejm Związku niemieckiego manifest 30 marca potępia; że nakoniec rząd hanowerski to samo wymagać gotów, postępowanie dworu duńskiego odrzuca. Rzecz oczywista, że przy największéj nawet wytrwałości Anglji, zamach Fryderyka VII napotka jednomyślny opór wszystkich państw niemieckich. Ale nie tu koniec wstrętów, jakie zaledwie i pragnieniom ludu greckiego i szlachetnym zamiarom Anglji. Książe Krystjan sam ubogi i opatrzyć syna swojego niezdolny, chciałby wytargować dla niego wielką listę cywilną, niewymierną z zasobami małego królestwa, a prócz tego zapewnić dla Grecji nową pożyczkę pod rękojmią państw opiekuńczych.

Nadto w powrócie swoim z Anglji do Danji przez Niemcy, zatrzymał się w Bernburgu, gdzie siostra jego Fryderyka (urodzona 9 października 1811) spółrejentka ankalcho-bernburgskiego księstwa obudziła w jego duszy trwożliwość sumienia, azali godzi się sięgać po koronę wydartą przez rewolucyjny wybuch jednoplemiennemu bawarskiemu domowi? książe Krystjan postanowił więc zagaić rokowania z byłym królem Ottonem i ociąga się z ostateczną odpowiedzią, czy pozwoli synowi przyjąć berło greckie, dopóki dom bawarski ostatecznie nie wyrzecze się wszelkich do niego roszczeń. Owóż tem mniéj spodziewać się tego można, że list z Wiednia do Dziennika drezdeńskiego pisany dnia 16 kwietnia ogłoszony, zawiadamia: że Otton stanowczą zaniosł protestację przeciw czyjemukolwiek objęciu tronu greckiego. Myśl powołania na tron helleński obcego rodem, językiem, wiarą książęcia, była najnieszczęśliwszą.

Zaprawdę, po bohaterskiéj walce Greków przeciw muzułmanom, Hellada liczyła ogromny zastęp mężów, między którymi nie trudno było znaleźć króla rodaka.

Dwory popełniły błąd nieprzebaczony, za który gorzko dziś przychodzi pokutować potomkom nieśmiertelnego plemienia, co tyle zasług dla ludzkości położyło!

Dzienniki angielskie nie tracą nadziei, że to wszystko jeszcze lord Parlmerston i hr. Russell ułatwić zdołają, ale cokolwiek bądź, uczciwe serca myślicieli, głęboko boleć muszą w obec widoku gorszącego samolubstwa, jakie na samym wstępie, przyszłe panowanie Jerzego I otacza. Lud grecki nie przypisze winy młodziuchnemu swojemu wybrańcowi, ale nie zdoła oprzeć się smutnym przeczuciom, że wtenczas kiedy dolę własną i dolę potomków swoich z ufnością w ręce książęcia Jerzego składa, król duński nieszczęście Grecji, na własny pożytek chce wyzyskiwać, a książe Krystjan, przesadzonym wyobrażeniom solidarności między domami niemieckiemi, a co gorsza pieniężnym widokom hołduje.

Gdy tak z jednéj strony na wschodzie Europy, czarne chmury zaciemniają widnokrąg, z drugiéj, w Hercegowinie, skrzywdzona ludność słowiańska zdaje się zamyślać o nowém zbrojném dopomnieniu się o swoje prawa. Turcy nieumieją rządzić sprawiedliwie podbitemi krajami; chrześcijanie znękani nowemi a zupełnie sprzecznemi z dobrém ludności postanowieniami, zgromadzili się dnia 26 marca w klasztorze kozierowskim i po dojrzałych naradach wypisali swe zażalenia. Wielkorządca turecki w Hercegowinie otrzymawszy tę skargę doręczył ją panu Viet, konsulowi francuzkiemu w Skutari, zapowiadając, że spółcześnie przesyła żałobę zgromadzenia kozierowskiego do Carogrodu w zamiarze, aby Jasna Porta uwzględnić ją chciała. Pan Viet nie mógł zgłębić téj sprawy, bo w kilka dni po otrzymaniu pisma umarł, a tymczasem Łukasz Wukałowicz, okrzyknięty na zebraniu Kozierowskiém wojewodą, wezwany został przez wielkorządzcę hercegowińskiego do Mostaru, dla naradzenia się z nim o potrzebach chrześcijan. Przewidując co go czekało, Wukałowicz, pod pozorem niezdrowia, wymówił się od téj podróży i oświadczył, że woli zjechać do Raguzy i tam pod orędownictwem rządu austrjackiego, rokować w sprawie swoich spółziomków.— Wprawdzie gubernator dalmacki, zwiedzający kraj poruczony swemu zarządowi, mając zręczność rozmówienia się z Wukałowiczem radził mu drogę do Mostaru, ale doświadczony wojewoda, znając muzułmańskie wiarołomstwo, odpowiedział, iż woli czekać skutku wstawienia się austryjackiego, nie tając jednak, że jeśliby to pośrednictwo okazało się płonném, nic nie powstrzyma chrześcijan od rzucenia się do broni. Tak więc niedawno uspokojona wojenna wrzawa znowu zapalić się może, i do tylu powikłań europejskich przybędzie niebezpieczeństwo słowiańsko-tureckiego wstrząśnienia!

Parlament angielski rozpoczął przerwane przez święta prace, wkrótce ministrowie będą zniewoleni objaśnić przed narodem obecny stan rokowań, a stąd i powszechność stałego lądu dokładniéj rozpatrzy się w odmęcie, w jaki, ogólne sprawy, od niejakiego czasu wpadły.

— Paryż 11 kwietnia. Czytamy w czasopiśmie la France: „Wczoraj rozbiegła się pogłoska, która silnie wzruszyła mniemanie powszechne. Zapewniano, że książe Gorczakow przez pośrednictwo barona von Budberg doręczył notę, mocą któréj Rossja odrzuca wszelkie wdanie się w sprawy polskie, jako ubliżające jéj niepodległości i udzielności.

„Jesteśmy w stanie zaręczyć: że żadne tego rodzaju pismo nie doszło rąk naszego rządu. Sądzimy, iż wolno nam dodać: że żadna nota tego rodzaju nie mogła być przesłaną z Petersburga, nie tylko do Paryża, ale do żadnego z gabinetów Europy.

„Tłómaczy się to czynem stanowczym, obalającym wszystkie przypuszczenia, jakim usiłowano nadać wiarę. Aż do dziś dnia, zabiegi Francji zmierzały do wdania się dyplomatycznego, które połączyłoby we wspólnem lub po-osóbném działaniu, ale zawsze w jednym celu, dwory paryski, wiedeński i londyński.

„Wszakże jeżeli zadawalające następstwa otrzymane już zostały w tym duchu, rząd Cesarza Aleksandra nie odebrał jeszcze urzędowego o tém zawiadomienia. Rzeczą więc jest niepodobną, aby Rossja miała już odpowiedzieć na notę, która dotąd niezostała jéj doręczoną.

—Czytamy w dzienniku paryzkim Presse: Włochy weszły jak Francja na drogę dobrowolnych składek dla Polski; na rodziny które ucierpiały od zbójectwa, na święto-pietrze, na robotników bawełnicznych i t. d. Dziś dwaj mężowie używający względnie znakomitego wpływu w kraju, Mazzini i Garibaldi, postrzegłszy że składki dobrowolne przyniosły błahy tylko wypadek, starają się wziąć je pod swoje orędownictwo.

Mazzini pisze z Londynu:

„W imię braterstwa ludów, w imię świętéj zasady narodowości, przedstawianéj przez Polskę i Włochy; w imię Polaków, którzy krew przelewali w bojach za jednotę, niech hańba spadnie na każdego co odmawia swego imienia i swego franka!“

Garibaldi pisze znowu z Kaprery 30 marca: „Po meetingach powinnyby nastąpić dowody spółczucia rzeczywistego dla Polski. Wzywam więc tych wszystkich Włochów, którzy to uczynić mogą, aby złożyli po jednym franku.“

Składka otwarta na wynagrodzenie rodzin zubożałych przez zbójectwo, a zalecona przez ministra spraw wewnętrznych wszystkim radom gminowym, wyniosła jak mówią półtora miljona franków. Dziennik turyński klerykalny Armonia uwiadamia, że zebrał już na świętopietrze miljon 80,000 franków.

— Lizbona 1 kwietnia. Minister spraw zagranicznych został świeżo zapytany w izbie poselskiéj przez pana de Casal Ribeiro, jakie było wezwanie gabinetu londyńskiego do rządu portugalskiego, w rzeczy przyjęcia jednostajnéj z nim drogi postępowania na rzecz Polski.

Książe de Loulé, odpowiedziawszy że istotnie otrzymał od posła angielskiego ustne wezwanie, aby Portugalja, jako jedno z państw, które podpisały traktat Wiedeński, przemówiła dyplomatycznie w Petersburgu, wyrzekł następne słowa:

„Spodziewam się że sprawa narodu polskiego znajdzie spółczucie izby i kraju, tak jak je znalazła w całéj niemal Europie.

„Rzeczywiście, izba wie: że umowy 1815 roku nie zostały spełnione i że stan zaburzeń w jakim się Polska znajduje, powinien być w części przypisany niedotrzymaniu uczynionych obietnic i obaleniu praw politycznych Polakom zapewnionych.

Rząd ma więc zamiar nalegać na Rossję o udzielenie zupełnéj amnestji osobom zamieszanym w ostatnich wypadkach i o przywrócenie praw politycznych nadanych Polakom przez traktat wiedeński.“ Po tych słowach izba poselska jednomyślnie zagłosowała uchwałę świadczącą o spółczuciu dla Polski. (Journ. de St. Petersb. 3 i 4 kwietnia).

— W ciągu minionego tygodnia, zadanie polskie zdaje się, że w dyplomacji europejskiéj, weszło w nową przejawę. Dotąd mniemanie powszechne mocno było przeświadczone, że porozumienie rzeczywiste między Francją, Anglją i Austrją było zagadnieniem nierozwiązalnem, i już szeroko roznosiła się pogłoska, że gabinet francuzki usuwa się od gabinetów londyńskiego i wiedeńskiego i szuka dla siebie nowych wyrozumialszych sprzymierzeńców we Włoszech, Szwecji i Portugalji; dziś nastrój francuzkiego rządu znowu się zmienił. Posłuchajmy raczej co mówi półurzędowy Constitutioninel: Sprawa polska obchodzi w najwyższym stopniu spokojność Europy; nie wątpiliśmy nigdy, że jedna i taż sama myśl, jedne i też same potrzeby muszą wywołać wspólne działanie wielkich mocarstw. W innych czasach, wiadome wszystkim okoliczności, niedozwalały wynurzyć się téj zgodzie; ale te okoliczności już nieistnieją, Austrja nawet, nie zważając na wyłączną trudność swego położenia, nie ociąga się wejść na tor, na który wezwały ją Francja i Anglja. Przyszłość nie potępi nas za to, za co mamy prawo potępiać przeszłość.

„Przekonań naszych w tym względzie nie zmieniły ani kłamliwe wiadomości jednych, ani wrażenia drugich; dla tego miło nam jest, choć to wcale nas nie dziwi, czytać w dzienniku Pays co następuje.

„Czasopisma nieprzestają udzielać przykrych doniesień o układach zagajonych w sprawie polskiej między Francją, Anglją i Austrją. Uwiadamiają one, a nawet twierdzą, że pomyślny skutek rokowań jest niemożliwym. Wolno nam atoli znowu zaprzeczyć prawdziwości tych doniesień.

„Przeciwnie jesteśmy w stanie powiedzieć dzisiaj, że Francja, Anglja i Austrja już rzecz rozstrzygnęły; że to nie podlega wątpliwości, że przyjęty środek istnieje i właśnie już wchodzi w działanie.“

„Rozumiemy, że to twierdzenie dziennika Pays, mówi daléj połurzędowy Constitutioninel—jest zupełnie uzasadnione. Dodamy z naszéj strony, że przedewszystkiem, pierwszy owoc porozumienia między Francją, Austrją i Anglją będzie wkrótce wiadomy; że więc inne państwa nie omieszkają połączyć się w sposób rzeczywisty z gabinetami paryzkim, londyńskim i wiedeńskim. Europa oczywiście nie może żądać od Rossji niczego więcej, prócz zaspokojenia rozumnych pragnień; nie może działać inaczej tylko w imię uprawnionych potrzeb.

„Tym sposobem,—kończy półurzędowy francuzki dziennik,—mamy wielką nadzieję, że teraźniejsze dyplomatyczne rokowania zostaną uwieńczone skutkiem.“

Nie zważając na zapalne odezwy innych przychylnych paryzkich dzienników -naprzykład France, Patrie, ani jedno z czasopisu francuzkich, ani nawet samo Opinion nationale, nie mówią z powodu sprawy polskiéj o możliwości, albo choćby dalekiem tylko prawdopodobieństwie wojennych działań. Przeciwnie France stanowczo wyraża (d. 8 kwietnia), że żadna siła dyplomacji nie zdoła skłonić Rossji do wyrzeczenia się władzy nad Polską; że jeśli by dyplomacja rzuciła się nakoniec na tę nierozumną drogę, wojna stała by się nieuchronną, i przy takiéj polityce, to jest, prowadzącej do wojny, cała Europa odstąpiła by Francję. Zapewniają, że p. Drouyn de Lhuys podziela zupełnie pogląd dziennika Francja, albo raczej ten dziennik jest na ten raz wiernem echem ministra spraw zagranicznych—i rzeczywistego nastroju myśli samego cesarza.

List hrabiego Zygmunta Wielopolskiego, ogłoszony w dziennikach londyńskich, sprawił na umysłach angielskich przykre wrażenie; bo w tym kraju pojedynki polityczne uważane są za najwyższą niedorzeczność. (Wiad. Birż. 5 kwietnia).

— „Monitor“ francuzki bardzo ostróżnie i niejasno natrąca (13 kwietnia), że przedsięwzięte ze strony Austrji rozporządzenia o tyle są zgodne z rozporządzeniami państw zachodnich, że okazują, iż ustaliła się zgoda między trzema dworami względem sposobu działania z gabinetem petersburgskim. Ale między zgodą na metodę działania, a samém działaniem, leży jeszcze nieprzejrzane i cierniste pole dla wszelkiego rodzaju nieporozumień! Dziennik „Times“ szydząc uważa, że wszystkie trzy noty: francuzka, angielska i austryjacka, rzeczywiście są jednostajne, ale w tém tylko oznaczeniu, że wszystkie w jednym i tymże samym dniu, 10 kwietnia, zostały wysłane do Petersburga; według zaręczenia zaś dziennika „Europa“, wszystkie trzy noty, każda ze swego punktu widzenia, przekłada własne poglądy o środkach uspokojenia Polski, nota zaś wiedeńska odróżnia się od swoich paryzkiego i londyńskiego bliźniąt ogólnością treści i odzywa się szczególniéj do wspaniałości cesarza Aleksandra o polepszenie doli Polski. Jeżeli wierzyć doniesieniu turyńskiego korrespondenta „Gazety Augsburgskiéj“, Ludwik Napoleon zapytywał Wiktora-Emmanuela: czy w danych okolicznościach — Włochy mogą dopomódz Francji 60-tysięcznym wojskiem, na co jakoby nastąpiła twierdząca odpowiedź. Owoż to (niemal weneckie) pytanie, najprawdopodobniéj, szczególnie skłoniło Austrję do porozumienia się z Francją.

Zasługuje na baczną uwagę, że we dwa dni po wysłaniu noty, rząd austryjacki nagle wystąpił do najsurowszych uwięzień w Krakowie; schwytano byłego ministra spraw wewnętrznych przy dyktatorze Langiewiczu, pruskiego poddanego Bentkowskiego, redaktora dziennika „Czas“ Chrzanowskiego, proboszcza sandomirskiego katedry Kostkowskiego i jednego przeora klasztoru karmelickiego; przetrząśnięto hotel książęcia Sanguszki; policja przejrzała wiele domów zajezdnych i wszystkich gości niemających pasportów wyprawiła precz z miasta.

Pewna część wychodźców, którzy przypłynęli do Malmö na okręcie „Ward-Jackson“ wrócili już przez Hamburg do Anglji. „Niemiecka powszechna Gazeta“ donosi, że ładunek rzeczonego okrętu składał się z 4,500 strzelb, 60,000 nabojów i 2,000 centnarów prochu (?), rzecz bardzo ciekawa, co rząd szwedzki zrobi z tą wojenną kontrabandą.

„Gazeta Krzyżowa“ donosi, że podobnegoż rodzaju okręt wypływa z Kadyxu.

Kiedy hrabia Zygmunt Wielopolski napróżno oczekuje zadośćuczynienia od książęcia Napoleona, sam, według zapewnienia krakowskiego dziennika „Czas“ otrzymał wyzwanie na pojedynek od hr. Branickiego, byłego politycznego ajenta w Paryżu, z ręki Langiewicza, i drugie od Edmunda Chojeckiego.

Wspominaliśmy w swoim czasie o wielkiem uczęstnictwie w czynnościach powstańczych Mikołaja Epstejna, syna znakomitego bankiera warszawskiego; Gazeta Narodowa pisze, że ten młodzieniec skazany został wyrokiem sądowym na śmierć, lecz władza wyższa zmieniła tę karę na 12 letnie wygnanie na Syberję; ojciec Epstejna tknięty po otrzymaniu téj wiadomości nerwowem uderzeniem, znajduje się w niebezpieczeństwie życia.

(Wiad. Birż. 6 kwietnia).

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Włochy.

— Turyn, 7 kwietnia. Pojutrze, to jest d. 10 kwietnia, parlament otworzy znowu swe posiedzenia. Być może, że rozbiór budżetu spraw wewnętrznych żywo zajmie umysły. P. Peruzzi, po zagłosowaniu uda się do Toskanji, dla znajdowania się przy boku króla Wiktora-Emmanuela, któremu towarzyszy teraz prezes rady p. Minghetti. Dywizja morska, mająca przewieźć dwór do Spezzia, składa się z fregat Marja-Adelaida i Regina pod dowództwem wice-admirała Serugli. Zdaje się, że przy téj zręczności otwartą zostanie droga żelazna z Pizy do Sarzano.

Księżna Genui wkrótce opuści Neapol; odpłynęła już tam fregata Governolo i stoi w porcie neapolitańskim, w gotowości na rozkazy księżny, która przed powrotem do Genui chce jeszcze zwiedzić Palermo.

Księżna zostawia w Neapolu najlepsze wspomnienia; jest nadzieja, że niedługo tam po niéj tęsknić będą, bo wynurzyła zamiar powrótu. Mniemanie też powszechne pragnie, aby król i nadal poruczył przedstawicielstwo swéj osoby dostojnéj swojéj bratowéj. Nie należy oszczędzać pieniędzy, skoro wpływ moralny największéj doniosłości usprawiedliwia nawet nadzwyczajne rozchody.

Margrabia Pepoli jest bardzo rad z przyjęcia, jakiego doznał w Petersburgu nietylko u dworu i w kołach urzędowych, ale nawet w wyższém towarzystwie stolicy.

Miasto Varese przesłało Garibaldiemu wezwanie, aby opuścił samotną Kaprerę i przybył do Lombardji, dla zupełnego odzyskania sił. Podobne zaprosiny ze wszystkich stron powysyłano. Jeżeli jenerał z nich skorzysta, należy spodziewać się, że obecność jego na stałym lądzie, nie da pozoru ani do zawichrzeń, ani do przesadzonych objawów.

Florencja w obecności króla włoskiego ma zamiar obchodzić dnia 3 maja narodową uroczystość; to jest poświęcenie fasady kościoła święto-krzyskiego, w którym spoczywają popioły Danta, Machiavela, Galileusza i t. d.

Dziennik neapolitański Paeze umieścił następny list herszta Schiavone do syndyka w Ariano:

„Najszanowniejszy panie syndyku,

„Zakazaliście gospodarzom wiejskim wywozić żywność ze swych zaścianków; jest to wielka niewdzięczność. Z tego powodu, ja biedak będę zmuszony poddać się. Proszę tylko o tydzień czasu, abym mógł zgromadzić całą moją drużynę; upadam do stóp waszych i do nóg całéj zwierzchności, błagając, aby mię w ciągu tygodnia, potrzebnego na zgromadzenie mojéj drużyny, nikt nie napastował. Ulitujcie się, przyszlijcie mi trochę żywności, bo zakazaliście wywozić ją z zaścianków, a oczywiście nikt w kraju nie śmie sprzeciwiać się waszéj woli.“ (podpisano) Y. C. S. Schiavone.

— Genua, 7 kwietnia. Nabożeństwo wielkotygodniowe odbyło się tu najprzykładniéj. Piękne kościoły genueńskie, wspaniale ozdobione kwiatami, nieustannie zwiedzane były w wielki czwartek i piątek przez ogromną liczbę wiernych.

Po wszystkich kościołach „Miserere i Trzy dni skonu“ wykonane były przez amatorów w sposób wyborny, zwłaszcza w kościołach San-Lorenzo i San Ambroggio.

Polityka umilkła przez święta; ale towarzystwa tajemne bardzo są czynne i pokątnie ustawiają swe działobitnie, w celu objawów na rzecz Polski; w ciągu kwietnia mają one mieć miejsce we wszystkich główniejszych miastach włoskich.

Dziennik Ruch (il Movimento) gorzko wymawia prefektowi genueńskiemu margrabiemu Gualterio, że z powodu danego widowiska w teatrze Paganiniego, na dochód Polaków, prefekt zwrócił wszystkie przysłane mu bilety.

Podług ostatnich wiadomości z Kaprery, Garibaldi wraca do zdrowia bardzo powoli; chociaż niektóre dzienniki upewniają, że zupełne zagojenie rany już niedługiego potrzebuje czasu.

Książe Amedeusz, drugi syn królewski, przybył tu wczoraj w poniedziałek zrana.

Na króla czekają w nocy ze środy na czwartek. Najjaśniejszy pan popłynie natychmiast do Spezzji, a stamtąd lądem do Liwurny i Florencji.

Dziś, to jest we wtorek wielkonocny, Genua jeszcze świętkuje. W tych prześlicznych dniach słonecznych Genuenki są zachwycające pod swojemi pezzoto (wielka zasłona biała): zdaje się że szeregi dziewic przystępują do ołtarza.

— „Monitor neapolitański“ ogłasza następny okolnik, rozesłany przez strażnika pieczęci do prefektów i jeneralnych prokuratorów królestwa, w rzeczy odmawiania modlitwy „za króla“ w wielki piątek i wielką sobotę:

Turyn, 24 marca 1863 r.

„Powątpiewano, czy opuszczenie imienia królewskiego w modlitwach, które podług obrządku katolickiego, zwykle odmawiają się podczas nabożeństwa w wielki piątek i wielką sobotę, stanowi winę podpadającą pod surowość ustaw karnych. Rząd królewski, lubo czuwa nad szanowaniem praw i godności korony, nie chce nastawać na władzę duchowną, w rzeczach wyłącznie do niéj należących.

„Niżej podpisany poczytuje więc za powinność uwiadomić pana, że według przepisów liturgji katolickiéj, niema zwyczaju wspominać w modlitwach czyjegokolwiek imienia, chociażby ta osoba piastowała najwyższą dostojność świecką bez pozwolenia na to najwyższéj władzy duchownéj i bez osobnego reskryptu świętéj kongregacji obrzędów, chybaby to pozwolenie lub zgoda domniemana, nabyły już moc prawnego zwyczaju uznanego i przyjętego przez właściwą władzę kościelną.

„Owoż, ponieważ niewidać, aby naj. król włoski prosił o to pozwolenie i aby udzielonem ono zostało dla wszystkich krajów królestwa, nie należy więc poczytywać za przestępstwo duchownym opuszczenia imienia królewskiego, chybaby dowiedzionem zostało, że ten zwyczaj prawnie istniał. Niemam potrzeby ostrzegania, że gdyby zamiast imienia królewskiego pozwalano sobie w tych modlitwach wymawiać imię upadłego władcy, że wówczas postępek ten jako sprzeczny z głosowaniem narodowém i całością królestwa, ulega poskromieniu sądowemu.

„Należy więc stosować się do powyższéj instrukcji.“ (podpisano) minister G. Pizanelli.

PAŃSTWO KOŚCIELNE.

Rzym, 4 kwietnia. Rząd papieski wydał ustawę o żebractwie. Skargi na uprzykrzonych żebraków rzymskich były i są témbardziéj uzasadnione, że zakłady dobroczynne liczniejsze są tu niż w jakiemkolwiek inném mieście; że wszelkiego rodzaju cierpienia mogą znaleźć w nich wsparcie niepotrzebując wyciągać ręki po ulicach. Stąd obwieszczenie księdza Mattcucci, dozwalające żebrać tylko ubogim niezdolnym do żadnéj pracy, dobrze zostało przyjęte. Zdaje się, że to rozporządzenie rozumnie obmyślane; bo trzyma środek między dwóma systematami zupełnego zakazu i nieograniczonéj wolności żebrania. Oba te systemata podlegają mnogim zarzutom. Podajemy tekst rzeczonego obwieszczenia:

„Miasto Rzym przez liczbę swych miłosiernych i dobroczynnych zakładów przedstawia dla ubogich łatwość przytułku. Są wszakże ludzie, którzy lubo zdolni do pracy oddają się próżniactwu i wolą, z największém uprzykrzeniem mieszkańcom, żebrać po ulicach. Dla położenia końca téj nieprzyzwoitości postanowiono co następuje:

1. Zabrania się żebrać po ulicach lub przedmieściach rzymskich tak we dnie jak w nocy; po kościołach, po domach, po sklepach i po kawiarniach.

Każdy przekraczający ten zakaz będzie natychmiast odprowadzony do więzienia w cieplicach, a stamtąd przeniesiony albo do jednego z zakładów miłosierdzia, lub do domu roboczego.

2. Ci wszyscy, którzy z powodu niedołężności cielesnéj, lub każdéj innéj przyczyny uznani będą za niezdolnych do pracy i którzy nie mają rodziny mogącéj opatrywać ich potrzeby, otrzymają pozwolenie żebrania, bądź u drzwi jakiego kościoła wyznaczonego przez kardynała wikarjusza, bądź na jakiémkolwiek innem miejscu wskazaném przez jeneralny zarząd policji. Te pozwolenia mają być wydawane na piśmie, ubodzy opatrzeni niemi powinni na piersiach z prawéj strony nosić blachę numerowaną.

3. Ubodzy uznani przez władzę, będą mogli co sobota udawać się dla pobierania zwykłéj jałmużny, rozdawanéj w tym dniu przez kupców. Ale niewolno im wchodzić do sklepów, ale czekać u drzwi na otrzymanie tego, co dla nich przeznaczono.

4. Ci którzy dla opędzenia potrzeb własnych lub swych rodzin otrzymują w klasztorach jałmużnę w żywności, powinni mieć wydane sobie na to karty od przełożonego klasztoru. Jeżeli na każde żądanie nie przedstawią rzeczonych kart, poczytani będą za włóczęgów.

5. Ubogi, który żebrząc dopuści się wymówek, lub słów ubliżających komukolwiek, ma być karany więzieniem jednodzienném lub jednomiesięcznem.

6. Nieszczęśliwi, odrażającéj postaci, lub obrzydliwie chorzy, nie będą mogli otrzymywać upoważnienia do żebrania; jeżeli mają krewnych, zwierzchność wspierać ich będzie w mieszkaniu; w przeciwnym razie taż zwierzchność umieści ich w zakładach dobroczynnych.

7. Podobnież i starcy zgrzybiali lub dotknięci chorobami chronicznemi, będą przyjmowani w zakładach miłosiernych.

8. Ubodzy, jakiegokolwiek rodzaju, ale nieurodzeni w Rzymie, lub niemający prawnego zamieszkania w tém mieście, mają być odsyłani do gmin, do których należą, albo na granicę, jeżeli są cudzoziemcami; przyczém należy im objawić, aby nie wracali do stolicy.

9. Co się tyczy dzieci obojéj płci posyłanych na żebraninę przez rodziców lub rzuconych na dobrowolnéj drodze, zastosować się względem nich należy do artykułów 170, 171 i 172 ustawy policyjnéj z d. 17 marca 1850 r.

10. Niniejsze rozporządzenie poczynie obowiązywać we dwa tygodnie od jego wydania.

Zwierzchnicy dzielnic, a pod ich rozkazami dozorcy, strażnicy i żandarmerja, mają czuwać każdy w swoim obrębie nad zupełnem jego wykonaniem. Dan w rezydencji naszéj, na Monte-Citorio, 30 marca 1863 roku.

(Podpisano) Antonio Matteucci.

Niedziela kwietnia odbyła się w kościele ś. Piotra z nadzwyczajną wspaniałością przy ogromnym napływie pobożnych. Ojciec św. chociaż przed kilku dniami miał się niedobrze, znajdował się na nabożeństwie od początku do końca. Poświęcił osobiście i rozdawał palmy. Pierwszą z rąk jego otrzymał dziekan ś-go kollegjum, kardynał Mattei, drugą Franciszek II, dalsze hrabiowie Agrigentu i Caserty. Infantka portugalska, donna Izabella-Marja, przybyła właśnie podczas nabożeństwa drogą żelazną z Civita-Vecchia i wprost udała się do kościoła; skoro o tém dowiedział się ojciec ś. posłał ją natychmiast w kościele powitać i wręczyć jéj bardzo piękną palmę. Rzym przepełniony jest cudzoziemcami; mieszkania dochodzą do niesłychanéj drożyzny; z obliczeń statystycznych okazuje się, że liczba pielgrzymów na święta wielkanocne od lat 5-ciu tysiącami wzrasta.

Francja.

Paryż, 31 marca. Przez dekret umieszczony dnia dzisiejszego w Monitorze pan Magne, minister bez wydziału, został uwolniony od tego obowiązku i mianowany członkiem rady tajnéj i otrzymał list następny:

„Mój kochany panie Magne,

„Zajście, za które odpowiedzialność na was nie spada, więcéj jeszcze wykazało różnicę zdań, istniejącą między panem Fouldem i wami w rzeczach skarbowości. Wśród tych okoliczności zdawało się wam, że powinniście byli żądać uwolnienia. Rozstając się na chwilę z waszemi usługami, chcę, aby dobrze wiedziano, że wasza gorliwość i przywiązanie, były zawsze przezemnie cenione, postanowiłem więc dać wam głośny dowód mojego zaufania, mianując was członkiem rady tajnéj. Spodziewam się, że nigdy wątpić nie będziecie o uczuciach szczeréj mojéj przyjaźni.“

(Podpisano) Napoleon.

Paryż, 10 kwietnia. Czytamy w Monitorze powszechnym: Król madagaskarski, Radama II-gi, pragnąc przyśpieszyć rozwój cywilizacji swojego ludu, tudzież nagrodzić oddane sobie usługi przez pana Lambert,—udzielił mu przywileje d. 9 listopada 1861 r. i 12 września 1862 r. na utworzenie spółki, do zbadania i obrócenia na swą korzyść przyrodzonych bogactw królestwa.

Cesarz, oceniając pożytki mogące wyniknąć nietylko dla handlu morskiego francuzkiego, ale i handlu całéj Europy, z zaprowadzenia prawidłowych i ciągłych stosunków kupieckich z Madagaskarem, poruczył senatorowi baronowi Pawłowi de Richemont, zgromadzenie spółki, która by chciała się podjąć wprowadzenia w życie nadań udzielonych panu Lambert. Według zamiaru naj. pana, część tego przedsięwzięcia ma być zachowaną dla kapitalistów cudzoziemskich, należących do krajów, które zechcą utrzymywać najwięcéj stosunków z Madagaskarem.

Paryż, 10 kwietnia. Książe Napoleon uda się za dni 10 do Marsylji, gdzie wsiądzie na okręt, wstąpi do Florencji, dla widzenia się z królem swoim teściem, ztamtąd pojedzie do Neapolu i z tego miasta dopiero popłynie do Egiptu.

Anglja.

Londyn, 30 marca. Większość ministrów opuściła już Londyn z powodu świąt; udali się na wieś. Co do lorda Palmerstona, chociaż ledwie 27-go marca opuścił izbę gmin po północy, wnet nazajutrz wyjechał do Szkocji i przybył wieczorem do Glazgowa. Towarzyszą mu p. William Cowper, najmłodszy syn lady Palmerston, którego stosunki z pierwszym ministrem noszą znamię najserdeczniejsze—i pan Kinnaird, deputowany szkocki.

Lord Palmerston mówić będzie w Glazgowie w Greenock, w Edymburgu i w Leith.

Chociaż święta przypadają wcześnie tego roku, jednak parlament bardzo wiele spraw już ułatwił. Najważniejsze rozdziały budżetu są zagłosowane; bill poborowy od tytuniu zamieniono w prawo; rozmaite ważne ustawy znajdują się w roztrząśnieniu; nakoniec kanclerz szachownicy wyłoży swój plan skarbowy na rok przyszły. Jest nadzieja, że obrady ukończą się prędzéj niż zwyczajnie. W ciągu roku mało było przeszkód w roztrząsaniu projektów przez rząd wniesionych; izba była bardzo skromną w użyciu służącego sobie prawa początkowania; słowem, dzięki rozprawom krótkim a dokładnym, obrady prowadzili raczéj ludzie praktyczni niż mówcy. Mniemanie powszechne jest nadzwyczaj zadowolone z takiego obrótu rzeczy.

Admirał Stanów Zjednoczonych Wilkins, znany ze sprawy schwytania Trentu, zatrzymał inny okręt angielski, zwany Peterhof, ale ponieważ rząd washingtoński już kazał uwolnić inny statek kupiecki angielski w podobnychże okolicznościach, spodziewać się należy, że tak samo postąpi i co do Peterhofu. Wprawdzie, podług twierdzeń amerykańskich, miał ten okręt mieć na swoim pokładzie materjały potrzebne do zbudowania statku z ostrogą na rzecz oderwańców, tudzież, że przeznaczenie jego do portu Matamoras było tylko pozorne, istotnie zaś miał wejść na rzekę Rio-Grande; ale ze strony angielskiéj wyraźnie temu zaprzeczono i papiery okrętowe świadczą, że Peterhof w żadnym razie nie zasługiwał na schwytanie.

— Książe Walji z małżonką udał się do majątku swojego Sandringham-Hall, w Norfolku. Ludność przyjmowała ich wszędzie po drodze z zapałem; w Lienu złożono adressy i miasto było oświecone.

Wyrobnicy ze Staleybridge przesłali do miejscowego komitetu wsparcia, deputację, która oświadczyła, że przyjmuje przepisane warunki; można więc mieć nadzieję, że się rozruchy nie ponowią.

Londyn, 31 marca. Dzienniki umieściły mowę lorda Palmerstona, którą miał w Glazgowie, odpowiadając na wniesione swoje przezdrowie. Brzmi ona jak następuje:

„Boleśną jest rzeczą dla każdego człowieka duszy czułéj zastanawiać się nad cierpieniami ponoszonemi od półtora roku przez wielką część naszéj ludności rękodzielnéj. Nietylko przemysł nasz został zwichnięty, ale i handel ze Stanami północnemi znacznie się zmniejszył; a jednak mimo te przyczyny, które lękać się kazały wielkiego upadku ogólnéj zamożności kraju, sprężystość przemysłu połączonych królestw była tak dzielna, umowy handlowe zapewniły taką rozciągłość odbytowi naszego kraju,—że mimo wszystko ogół naszego handlu nie doznał rzeczywistego nadwerężenia. Sądzę, że naród znajdzie, iż dochody państwa są w stanie zadawalającym.

„Takie są owoce tego światłego ducha, który roznosząc swe promienie z tego miasta, będącego jego ogniskiem, rozlewa teraz swą jasność nie tylko na nasz własny kraj, ale nawet i na wszystkie inne części świata. Możecie więc pysznić się i własną pomyślnością i tém, że u was powstały i rozwinęły się owe nauki, które tyle przyczyniły się do urzeczywistnienia pomyślności innych. Lord-zwierzchnik napomknął o zdarzeniach lat uprzednich. Zaiste, cel o który dobijali się przedewszystkiem ci co byli wezwanymi do kierowania sprawami państwa, polegał na utrzymaniu sławy i godności kraju, ale obok tego na ocaleniu pokoju. Nie jest to, mości panowie, rzeczą tak trudną jak się na pierwszy rzut oka zdaje; bo dopóki ci którzy kierują sprawami państwa wiedzą, że z jednéj strony pilnuje ich naród rozumny i rozsądny, który wdaniem się swojem przeszkodziłby im do porwania się na wszelkie zuchwałe przedsięwzięcie,—a z drugiéj, że lud angielski jest gotów i niezłomnie gotów, nie znieść żadnéj krzywdy, nie ścierpieć żadnéj zniewagi; że jest zawsze pochopny do odparcia napaści i że mając zawsze pod ręką dostateczne środki obrony, przekonywa inne narody: że obronimy się od napaści i że postanowiliśmy nikogo dobrowolnie nie obrażać i nie gwałcićniczy ich praw, ale że niechcemy, aby na nasze nastawano. Noli me tangere. Niech więc i inni postępują w taki sposób, aby niedawali słusznych powodów do sądzenia, że chcieli nas wyzywać.

Uszczęśliwia mię, że powiedzieć mogę, iż nigdy kraj nie znajdował się w lepszych stosunkach z innemi narodami świata. Nie mówię o stronach wojujących w Ameryce, które starają się o nas, jak rozkochani starają się o piękną pannę. Każda z obiedwóch stron patrzy z niejaką urazą na tę neutralność, którą obie nazywają nieużytością, ale nie należy zważać na to uczucie, nie wywołujące w nas rozjątrzenia i niepowinno w żaden sposób oziębiać téj przyjaźni, jaka panować musi między dwóma narodami jednego plemienia. Powiedziałem, że mamy powód do cieszenia się, że nie istnieje ani jeden naród, ani jeden rząd, z którym nie bylibyśmy na najlepszéj stopie; bogdajby to długo potrwać mogło! Jestem przeświadczony, że jakiekolwiek stronnictwo polityczne otrzyma kierunek polityki tego kraju, dopóki iść będzie drogą najodpowiedniejszą zachowaniu pokoju i obstawać przy prawach i godności kraju,—dopóty to stronnictwo znajdzie gorące wsparcie narodu. A mężowie stanu, jakiejkolwiek barwy, spełniający tę politykę doznają zawsze od swoich spółobywateli przyjęcia tak serdecznego, jak to, któremeście mnie zaszczycili.“

Szlachetny lord usiada w pośród oklasków.

DANJA.

Dziennik urzędowy królestwa duńskiego ogłosił ustawę konstytucyjną księstw Holsztyńskiego i Lauenburgskiego, następnego brzmienia.

„My Frydryk i t. d., i t. d.,

„Kiedy w r. 1852-m, przez postanowienie nasze 28 stycznia, objawiliśmy zamiar zjednoczenia przez wspólną konstytucję, rozmaitych części naszéj monarchji, było rzeczą widoczną dla nas (jak tego wyraźnie dowodzą rokowania wstępne, że tego rodzaju konstytucja była tylko możliwą pod warunkiem, że służąca nam najwyższa władza w naszych księstwach niemieckich, będzie jedynie ograniczoną przez prawa związkowe, przez nas przyjęte, oraz, że ludność tych księstw szczerze przystąpi do nowego urządzenia państwa.

Nie ziściły się jednak te nadzieje. Związek niemiecki wdał się w wewnętrzne konstytucyjne sprawy naszéj monarchji; wystąpił z roszczeniami, do których prawa związkowe nie upoważniały i których w żaden sposób pogodzić niepodobna z niepodległością naszéj korony, oraz z prawami służącemi naszym krajom wolnym od jego przysądu. Stany księstwa Holsztyńskiego, nietylko odrzuciły wszystkie przedstawienia do układów, ale sprzeciwiły się nawet wprowadzeniu w życie jakiejkolwiek jednostajnéj konstytucji, mającéj za osnowę wspólne przedstawicielstwo.

Taki stan wewnętrznéj niezgody, wstrzymujący od 10-ciu lat rozwój naszego państwa, trwać dłużéj niepowinien. Według tego co zaszło na ostatnim sejmie stanów Holsztyńskich, poczytujemy za nasz królewski obowiązek uczynić stanowisko tego księstwa prawidłowem w monarchji, przez postanowienie o ile można zgodne z wymaganiami związku niemieckiego. Ograniczyliśmy się aż dotąd tem tylko co jest niezbędnie potrzebne, zachowując sobie nadal przedsięwzięcie wszytkich innych środków, jakie uznamy za przyzwoite, dla dójścia do ostatecznego układu, a które zapewnią ludowi naszemu i jego konstytucyjnym przedstawicielom wszelką swobodę działania.

Skutkiem czego postanowiliśmy i rozkazaliśmy co następuje:

Art. 1-szy. Żołnierze brani do wojska w księstwach holsztyńskiem i lauenburgskiem (wyjąwszy przeznaczonych do naszéj osobistéj straży) składać mają osóbny oddział od naszego wojska, lecz zostawać pod najwyższym kierunkiem naszego ministra wojny. Ten oddział wojska opatrzony będzie we wszystkie potrzeby zupełnego uzbrojenia i stanowić ma nasz kontyngens związkowy, odpowiedni wojskowéj konstytucji związku niemieckiego. Wszystkie wydatki na utrzymanie tego oddziału wojska, będą opłacane z osóbnego skarbu holsztyńskiego, również i część dochodów z Lauenburga użytą zostanie na ten przedmiot.

Art. 2-gi. Księstwo holsztyńskie ma należeć do rozchodów wspólnych, wykazanych w budżecie normalnym d. 28 lutego 1856 roku w rozdziałach 1—6 i 8—11; w okresie skarbowym dwuletnim: 1-o) na listę cywilną 1,600,000 rixdalów; 2-o) na apanaże 706,600; 3o-) na radę stanu 106,600; 4-o) na odsetki i umorzenie spólnych długów 12,290,000; 5-o) na pensje 2,833,400; 6-o) na ministerstwo spraw zagranicznych 422,490; 8-o) na flotę 3,037,578⅗; 9-o) i 10-o) na wydziały wspólne skarbu i spraw wewnętrznych 821,818; 11-o) na wydatki rozmaite 266,000.

Rozdział 7-my budżetu normalnego należący do ministrerstwa wojny będzie umniejszony przez 2 lata z 6,394,097 rixdalow, 770,000 na wyższy zarząd wojska, na nasze dwie gwardje przyboczne i główne nasze szkoły wojskowe mające wspólnie posługiwać. Oszczędności, jakie się otrzymać dadzą w którymkolwiek z tych rozdziałów, nie będą mogły być użyte na pokrycie rozchodów jakiegokolwiek innego rozdziału. Wydatki, mogące przewyższyć budżet normalny holsztyński będą mogły być jedynie zagłosowane przez stany tego księstwa. Rozchody wspólne mają opłacać się ze wspólnych przychodów. Z przewyżki dochodów wspólnych strąci się część przypadająca na księstwo i wpłynie do jego osobnego podskarbstwa w stosunku 21—81 od sta, to jest, w stosunku jego ludności. W razie przewyżki rozchodów nad przychody, rzeczona przewyżka ma być rozłożoną w tymże samym stosunku.

Art. 3-ci. Jeżeli wydatki na zarząd dóbr skarbowych i lasów holsztyńskich, komor celnych, poczty i telegrafji nie dadzą się opłacić summami wpisanemi do rozdziałów budżetu normalnego, w takim razie żądanie dodatku do budżetu ma być zwrócone do stanów holsztyńskich. Rzeczone rozchody opłacane najprzód będą z odpowiednich im dochodów, w ten sposób, że tylko przewyżka ma być załatwioną z dochodów wspólnych.

Art. 4. Ministerstwo nasze księstw Holsztyńskiego i Lauenburgskiego, zarządzać będzie osóbnym skarbem holsztyńskim.

Art. 5-ty. Władza prawodawcza we wszystkich sprawach wspólnych, co do księstwa holsztyńskiego, będzie wykonywaną przez nas i przez stany holsztyńskie. Jeżeli jaka ustawa wydana przez nas za zgodą stanów holsztyńskich, nie będzie mogła być przyjętą przez inne części kraju, przedsięweźmiemy wówczas środki, jakie uznamy za potrzebne.

Art. 6. Postanowienie objęte w artykule 5-m, ma wejść natychmiast w życie; inne zaś dopiero po upływie roku skarbowego, to jest, od 1 kwietnia 1864 roku. Rozporządzenia szczegółowsze i bliżéj zastosowane do stanowiska Holsztynu i jego przedstawicielstwa w sprawach wspólnych monarchji, będą oddane na uchwałę zgromadzenia stanów tego księstwa. Nie tylko wyrażone żądania większych swobód obywatelskich i religijnych, ale prośby o rozszerzenie praw głosowania i wyborczych, również jak stanowczego spółdziałania przedstawicielstwa holsztyńskiego, w tém co ma związek ze skarbowością wyłączną tego księstwa, zostaną objęte w projekcie do prawa mającego być wytoczoném na sejm w tym celu. Fredensburg 30 marca 1863 roku.“

(Podpisano) Frederyc R. (M. P.)

Kontrassygnował: C. Hall.

SERBJA.

Podsekretarz stanu spraw zagranicznych angielskich p. Layard, namiętny zwolennik rządu ottomańskiego, przy każdéj zręczności odzywał się na parlamencie w sposób krzywdzący dla Serbji. Filip Kristicz, senator i dawniejszy minister księstwa serbskiego, oburzony tą niesprawiedliwością, przesłał do dziennika Dail y-News list, w którym pobieżnie skreślił dzieje stosunków między Turcją a Serbją w ciągu 30-tu lat ostatnich. Podajemy to pismo w dosłownéın tłómaczeniu.

Londyn, 26 marca.

„Panie redaktorze,

„Zechciéj pozwolić Serbowi, który w przeszły poniedziałek d. 23 marca znajdował się na posiedzeniu izby gmin, zanieść w słupach dziennika pańskiego protestację przeciw twierdzeniom pana podsekretarza stanu spraw zagranicznych, ściągającym się do spraw jego ojczyzny.

Podług pana Layard, rząd ottomański miał zupełne prawo srogszego postępowania z Serbami, niż to jakiego nawet prawa wojny wzbraniają. Przeciwnie Serbowie przedstawieni są przez tego dżentelmena za winnych pod wszelkiemi względami i za jedynych gwałcicieli traktatów, wówczas kiedy Turcy wiernie zachowywali wszystkie swoje zobowiązania. Sądzę, że urzędowe sprawozdanie nigdy jeszcze do tego stopnia nie przekręcało i nie wypaczało rzeczywistości zdarzeń.

Nie sięgając dalszéj epoki dziejów, zastanowię się tylko nad stosunkami między Portą Ottomańską i księstwem serbskiem od roku 1830-go, jako czasu w którym sułtan, w moc dawniéj zawartych traktatów z Rossją, ogłosił hatti-szerif, określający prawa, jakie sądził mieć nad Serbami tudzież obowiązki, jakie ci ostatni winni byli spełniać względem jasnéj-Porty. W moc rzeczonego hatti-szerifu, uważanego za podstawę udzielności serbskiéj, naród uznawał zwierzchniczą władzę Porty i z tego powodu winien był płacić coroczny haracz Turcji.

Sułtan zobowiązał się uroczyście szanować zupełną niepodległość wewnętrzną księstwa w rzeczy prawodawstwa i zarządu, nigdy też nie wtrącać się w jego domowe sprawy, a nadto hattisz erif przyrzekał wyraźnie, że Turcy mieszkać nie będą nigdzie w téj ziemi, wyjąwszy niektóre twierdze.

Co się zaś ściąga do włożonych na Serbów obowiązków przez hatti-szerif, nikt nie posądził ich nawet, aby je mieli zapoznawać lub łamać. Serbja wytrwała w wierności dla Porty, nawet w czasie przesilenia wojny krymskiéj.

Przypatrzmy się teraz, jak Porta dotrzymała swych zobowiązań, a naprzód najistotniejszego, to jest szanowania niepodległości księstwa i niewdawania się w jego wewnętrzne sprawy. Turcja zgwałciła to zobowiązanie 1839 r. w sposób najhaniebniejszy, narzucając Serbji statut organiczny, który stał się źródłem wszystkich naszych nieszczęść. Niepodobna w żadnym narodzie znaleźć ustawy zasadniczéj, obejmującéj podobne niedorzeczności; jedynym jego celem zdaje się było uczynić wszelki rząd prawidłowy niemożliwym i nastręczać co krok pozory do wtrącania się w sprawy serbskie.

Mocą tego statutu, Porta ustanowiła senat, podzielający z książęciem władzę prawodawczą, zniosła zaś skupczynę (zgromadzenie narodowe) to wielkie ustanowienie krajowe odwiecznie istniejące w Serbji. Senat miał sobie udzieloną moc uzupełniania się przez wybór nowych członków, dla osadzenia miejsc próżnych, rząd zaś nie miał prawa usunąć żadnego senatora bez zezwolenia Porty.

Książe obowiązany był ministrów swoich wybierać tylko z pomiędzy senatorów, a więc władza i prawodawcza i wykonawcza znajdowała się w ich ręku. Nieuchronném, albo właściwiéj mówiąc przewidzianém następstwem takiego systematu, był stan ciągłéj zatargi między senatem i książęciem, zatargi, które wywołały szereg spisków, powstań, zmian dynastji i nieustających niezgód.

Dla położenia końca téj anarchji, zgromadzenie narodowe znowu się zebrało i przywróciło na tron rodzinę Obrenowiczów, oraz zajęło należny sobie udział w zarządzie kraju. Książe Michał zgodnie ze zgromadzeniem reorganizował w 1861 senat, według zasad przyjętych w krajach konstytucyjnych Europy i zagaił w ten sposób w Serbji prawdziwy rząd konstytucyjny.

Nie Porta więc jak się to słyszeć dało w izbie gmin uposażyła księstwo ustanowieniami wyzwolonemi; bo statut narzucony przez Turcję był w tym względzie istném urągowiskiem. Sam kraj i jego dziś panujący książe, tak jak Anglja 150 lat temu, zaprowadził rząd własny w sposób najlepiéj odpowiadający jego duchowi i usposobieniom. Nie Porta więc, ale rząd w ten sposób ustalony, zaprowadził prawo dziedzictwa w rodzinie panującéj, ogłosił kodeks cywilny, systemat ustaw karnych, księgę handlową i inne najważniejsze ustawy administracyjne.

Ten rząd uorganizował duchowieństwo, ustawy tyczące się wyznań, pootwierał wielką liczbę szkół. Najmniejsza osnowa cywilizacji nie istniała i istnieć nie mogła pod tak wielbionym przez pana Layard rządem tureckim. Pod Turkami, ani jeden rajach nie uczył się czytać lub pisać; dla znalezienia ludzi cokolwiek okrzesańszych, Miłosz zmuszony był ich szukać w Serbji austryjackiéj. Dziś daleki już jest od nas ten stan ciemnoty i służebnictwa.

Serbja posiada 320 szkół z 10,500 uczniów, 41 szkół wyższych z 1800 uczniów, 3 gimnazja wyższego i 4 niższego stopnia, liceum czyli akademję, nie licząc szkoły artylerji i seminarjum duchownego. Członkowie parlamentu angielskiego, upornie niechcący widzieć różnicy między rządem książęcia chrześcijańskiego a rządem muzułmańskiego sułtana, powinniby przynajmniéj rozpatrzyć się nieco w tych szczegółach przed ośmieleniem się na podobne porównania.

Dowiódłszy, w jaki sposób Porta dotrzymuje swéj obietnicy niemięszania się w serbskie wewnętrzne sprawy, pozwólcie mi sobie powiedzieć jak dotrzymaną była druga obietnica że Turcy tylko w twierdzach mieszkać będą.

Mało co po ogłoszeniu hatti-szerifu, Turcy mieszkańcy Serbji, poczęli zabierać się do jego wykonania i sprzedawać własności swoje w miastach i powsiach; ale nowy hatti-szerif, wydany w roku 1863-m, zapowiedział, że sułtan cofa swe postanowienie i że mimo obietnicę 1830-go chce, aby Turcy i nadal mieszkali tak w mieście, jako i w twierdzy belgradzkiéj. Nie mogło być inaczéj, tylko, że ten drugi rozkaz sprzeczny z pierwszym musiał koniecznie wywołać nieustającą zatargę między dwiema ludnościami. Jakoż od owego czasu Serbowie i Turcy byli w ciągłych kłótniach, pierwsi domagali się wykonania zastrzeżeń 1830-go, drudzy słuchać o nim nawet niechcieli i upornie utrzymywali w Serbji podwójną władzę, która doprowadziła do nieszczęścia 1862-go.

Ale nietylko w Belgradzie Porta zgwałciła swe zobowiązania. Turcy mieszkali i po innych miastach przyległych twierdzom, a nawet zajmowali liczne wioski, gdzie ich obecność stawała się przyczyną nieskończonych kłótni i wiecznych bójek z Serbami. Trwanie tego stanu rzeczy przypisać należy w części, rządowi książęcia Aleksandra, który zajął miejsce Obrenowiczów i który szukając podpory w Konstantynopolu zmuszony był cierpieć wszystkie przywłaszczenia tureckie, co nakoniec uczyniło go nienawistnym krajowi.

Gdy książe Miłosz na tron wrócił, piérwsze usiłowania jego zmierzały do wprowadzenia w życie hati-szerifu 1830-go i opróżnienia miast od ludności tureckiéj. Wyprawił więc do Konstantynopola ministra swojego Rajowicza na czele deputacji, ale Turcy przyjęli ją z urąganiem. Wkrótce Miłosz umarł; syn jego książe Michał wyprawił w podobnemże posłannictwie pana Garaszanina, jednego z mężów stanu posiadających najwięcéj wziętości w Konstantynopolu; lecz nie powiodło mu się lepiéj jak jego poprzednikowi.

Upor Porty, stanowcza odmowa ziszczenia obietnic, zajątrzyły jeszcze istniejące już niechęci między obu ludnościami i dwoistą władzą w Belgradzie i doprowadziły nakoniec do nieszczęsnego bombardowania, którego nie chcę tu przypominać, ani szczegółów, ani przyczyn, ani następstw. Wolę przytoczyć przykład, jak Turcy dotrzymali obietnicy niemięszania się w sprawy wewnętrzne Serbji.

W r. 1858-m czteréj senatorowie, czteréj członkowie tego ciała, które statut porównał niemal we władzy z książęciem, uknuli spisek na jego życie. Uwięziono ich i osadzono. Zbrodnia była oczywista; skazano więc ich na śmierć, lecz książe zamienił tę karę na dożywotnie więzienie. Porta natychmiast ujęła się za nich, wyprawiła do Belgradu Ethem-Paszę, któremu udało się uwolnić skazanych, zaprowadzić w tryumfie do Turcji, gdzie rząd sułtański wyznaczył im płacę na utrzymanie ich samych z rodzinami i służbą. O tych to zapewne patryotach musiał myśleć p. Layard, ich to zapewne wystawia jako będących przedmiotem szczególnéj pieczołowitości tureckiego rządu.

W obec podobnych zdarzeń i dowodów, zapytam każdego bezstronnego Anglika, niech powie kto, czy Serbowie, czy Turcy zgwałcili swe zobowiązania. Jeżeli uposażać kraj rządem prawidłowym, domagać się od Porty ziszczenia uroczystych obietnic, obmyślać i ogłaszać prawa zaręczające pewność majątku i życia, jeżeli rozkrzewiać wszędzie oświatę tak po miastach, jak po wsiach i doprowadzić do tego, że kraj hołdowny prześcignął w cywilizacji państwo zwierzchnicze—jeżeli to wszystko, jak to niektórzy fałszywie twierdzą, zowie się zgwałceniem zobowiązań, to przynajmniéj jest rzeczą pewną, że ci, którzy dopuszczają się podobnych win, zasługują raczéj na pochwałę niż na potępienie. Co do mnie, bynajmniéj nie wątpię, że oświecona część powszechności angielskiéj, potrafi lepiéj, od urzędowych swoich przewodników, rozdawać zasłużone pochwały, lub nagany.“

Jestem i t. d.

(Podpisano) F. Kristicz, senator serbski.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

LONDYN, wtorek 14 kwietnia. Minister wojny sir Jerzy Lewis nagle umarł u siebie na wsi. Śmierć jego jest przypisywana skutkom przeziębienia.

WIEDEŃ, wtorek 14 kwietnia. Dziennik „Korrespondencja powszechna" oznajmuje, że książe Krystjan Duński zagaił rokowania z dworem bawarskim. Wypadek tych rokowań ma służyć za podstawę narad między państwami, które podpisały protokół 1831 r.

WIEDEŃ, wtorek 14 kwietnia. Wielka Księżna Olga Teodorówna przybyła tu w dobrem zdrowiu. Cesarz przyjął jéj cesarską wysokość we dworcu kolei. Jutro wielka księżna odpłynie do Galacu.

WIEDEŃ, środa 15 kwietnia. Dziennik „Korrespondencja powszechna" oznajmuje, ze źródła zwykle dającego wiadomości pewne z Rzymu, że mianowanie sekretarzem stanu księdza Luca, na miejscu kardynała Antonellego staje się coraz możliwszém.

WIEDEŃ, środa 15 kwietnia wieczorem. „Gazeta wiedeńska" oznajmuje, że rząd cesarski, z własnego natchnienia i bez porozumienia się z dworem pruskim lub sejmem, zaniósł u dworu duńskiego najsilniejszą protestację przeciw rozporządzeniu 30 marca, ściągającemu się do księstw szlezwigskiego i holsztyńskiego.

BRUKSELLA, środa 15 kwietnia. Pan Rogier, minister spraw zagranicznych złożył dziś na stole izby poselskiéj traktaty zawarte z Prusami, Włochami i Hiszpanją.

Przy czém w mianéj mowie objaśnił ogólne zasady, które służyły za podstawę tych umów.

Zgromadzenie przyjęło z okrzykami złożenie tych papierów.

LONDYN, czwartek 16 kwietnia. Ostatnie wiadomości otrzymane z New-yorku dochodzą do dnia 4 kwietnia.

Kapitan parostatku P e t e r h o f f podał lordowi Lyons opis zdarzeń ściągających się do schwytania tego okrętu. Zapewniają, że lord Lyons zażąda oddania P e t e r h o f f u i dopomni się o wynagrodzenie.

Bezpieczeństwo parostatków H a s t f o r t i a d m i r a ł F e r r a g u t wznieca obawę, ponieważ oderwańcy posiadają trzy okręta parowe między Wicksburgiem i Port-Hudson.

Prezydent Jefferson Davis ma wrzód w oku; lękają się, żeby nie oślepł.

W Orleanie panuje obawa żółtéj gorączki.

WIEDEŃ, środa 15 kwietnia. Dziś, po odwiedzinach obójga cesarstwa, wielka księżna Olga Teodorówna odjechała umyślnym pociągiem w dalszą podróż.

RZYM, środa 15 kwietnia. Królowa neapolitańska przybyla tu wczoraj we wtorek o północy, król i wychodźcy neapolitańscy przyjęli ją najradośniéj.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

— STOWARZYSZENIE CZELADZI KATOLICKIEJ W POZNANIU. Do rzędu środków, które w Niemczech wpływają na polepszenie dobrobytu klassy rzemieślniczéj i jéj umoralnienie, należą Towarzystwa czeladnicze. Stowarzyszenie takie od lat wielu istnieje pomiędzy protestantami Niemcami w Poznaniu, które w szereg swych członków usiłowało ile możności wciągać rzemieślników katolików Polaków. Dobrze myślącym obywatelom konieczną czuć się dawała potrzeba osłabić groźny wpływ protestantyzmu, zarazem stawić skuteczną tamę przeciwko marnotrawstwu, pijaństwu i idącemu zeń zepsuciu obyczajów w licznéj klasie rzemieślników katolickich w Poznaniu. Za najwłaściwszy przeciwdziałający środek uważał ks. dziekan Zenkteler założenie, na wzór niemieckich, stowarzyszenia czeladzi katolickiéj, które też po przełamaniu wielu trudności, w dzień św. Stanisława Kostki r. 1860 udało mu się w Poznaniu zaprowadzić. Rzemieślnik polski, oprócz cnót posiada i wady ćmiące częstokroć i grubym pokrywające cieniem liczne jego przymioty. Chcąc podnieść młodzież rzemieślniczą, potrzeba wyniszczyć źródła, w któréj złe jéj nałogi początek biorą, a następnie wpłynąć na poprawę zamiłowaniem pracy, oszczędności i przyzwoitego życia, potrzeba działać na zmianę błędnych wyobrażeń i szkodliwych zwyczajów, za pomocą wychowania i umysłowego ukształcenia. Odwodzić rzemieślników od zabawy nie ma potrzeby i byłoby niepodobném, albowiem lud nasz z natury wesoły i gościnny lubi się bawić, ale konieczném jest zaprowadzić w téj zabawie umiarkowanie, przyzwoitość i oszczędność, urządzić ją w ten sposób, żeby jedni od drugich przykładem nabywali sposobów skromnego i uczciwego zachowania się, oraz téj delikatności i przyzwoitości, któréj się w szynkach nie nauczą. To też pierwszy paragraf ustawy stowarzyszenia brzmi, iż „zadaniem stowarzyszenia jest kształcenie katolickiéj czeladzi w Poznaniu przez pielęgnowanie silnego religijnego ducha, towarzyskiego życia i kształcenie umysłu, słowem kształcenie czeladników na zdatnych i poczciwych rzemieślników majstrów." Środkami do celu tego „nauka religji, publiczne wykłady, śpiewy, czytanie stosownych pism, wzajemne rozmowy i rozrywki, i wspólne budowanie się sumiennem wypełnianiem obowiązków chrześcjańsko-katolickich. Ks. Zenktelerowi chodziło bowiem, oprócz korzyści religijnych i materjalnych, obudzić w czeladzi miłośnictwo muzyki i sztuki, oraz zaszczepić uczucie piękna, z którém się łączy i uczucie dobra. Służą ku temu lekcje śpiewu dwa razy w tygodniu udzielane bezpłatnie przez nauczyciela muzyki p. Klonowskiego i teatr amatorski. Czeladź przedstawiła dwie sztuki kilkakrotnie je powtarzając, a mianowicie przez panią Badeni przerobioną z niemieckiego „Stowarzyszenie czeladzi i biuralistów." Stosownych ku temu utworów scenicznych nieposiadamy w naszéj literaturze; zarząd stowarzyszenia usilnie prosi autorów dzieł dramatycznych, by brakowi temu zechcieli zaradzić. Czeladź wieczorami po pracy w lokalu stowarzyszenia pobiera naukę religji, śpiewu kościelnego i świeckiego; czytania, pisania, rachunków, geometrji; jeografji i historji; rysunków, modelowania i nauk przyrodzonych, z szczególném uwzględnieniem rozmaitych rzemiosł. Czas wolny od przeznaczonych godzin nauki i wykładów przeznaczony jest na przyzwoitą rozrywkę i czytanie pism różnych. Ku temu mają czytelnią, w któréj oprócz pism perjodycznych i gazet znajdują się dzieła, które mogą nietylko ukształcić rozum i serce rzemieślnika, ale nadto przy jasnym i przystępnym wykładzie nauczyciela, wydoskonalić go w swym fachu. Stowarzyszenie składa się, z członków przełożonych i członków zwyczajnych. Zarząd stowarzyszeniu bezpośrednio przewodniczczący składa się: z prezesa ks. dziekana Zenktelera; z wice-prezesa ks. Gońskiego; z nauczyciela Klonowskiego; z sekretarza Dr. Wład. Nehringa, z kasjera ks. Gędzińskiego; z seniora, wybieranego większością głosów z pośród czeladników na czas nieograniczony. Senior zasiada w zarządzie w imieniu czeladzi, któréj życzenia zarządowi przekładà, a prezesowi przydany jest do pomocy dla utrzymania porządku. Prezes jest ojcem stowarzyszenia; obowiązkiem jego czuwać z troskliwością ojcowską nad wykonaniem ustaw w duchu stowarzyszenia; może działać samodzielnie i urząd swój sprawuje na czas nieokreślony. Wydział opiekuńczy składa się z dobroczyńców stowarzyszenia, którzy się pewnym rocznym datkiem do opędzenia kosztów jego przyczyniają, a jego staraniem zastępować silnie stowaszyszenie w stosunkach zewnętrznych i trwałość jego ubezpieczać. Co pół roku wybierają wiekszością głosów z pośród siebie czeladnicy asystentów, którzy czuwają nad dokładném zachowaniem statutów, utrzymują porządek w miejscu zwykłego zgromadzenia i wydzielają książki i pisma członkom. Członkiem stowarzyszenia może być każdy bezżenny czeladnik katolicki w Poznaniu, który nienaganne prowadzi życie. Przyjęcie na stałego członka zawisło od prezesa, jeżeli w przeciągu czterech tygodni po przyjęciu tymczasowem nikt uzasadnionego zarzutu przeciwko kandydatowi nie uczyni; przyjęty za opłatą 1 złp. otrzymuje kartę jako uprawniony członek stowarzyszenia. Każdy z członków opłaca składki miesięcznie 15 gr. pol.; wykluczenie z stowarzyszenia następuje za wykroczeniem przez sądy karaném, za odwiedzanie podejrzanych miejsc i osób złych obyczajów i za każdy z niemi stosunek. Dochody stowarzyszenia stanowią: wpisowe 1 złp., datek miesięczny po pół złotego i ofiary dobroczyńców. Staraniu założyciela ks. Zenktelera zawdzięcza stowarzyszenie i pod względem finansowym stan kwitnący. Umie on pukać do dobroczynności publicznéj na korzyść czeladzi, że wymienimy prócz jednorazowych i rocznych datków, urządzenie złotówkowéj loterji fantowéj, wydanie mów księdza Prusinowskiego i Janiszewskiego, prelekcje ks. Koźmiana, tak dalece, że bez funduszów, licząc li na dobroczynność publiczną, zakupił obszerny dom z ogrodem, który odtąd będzie miejscem zgromadzeń stowarzyszenia. W razie rozwiązania stowarzyszenia, cały majątek jakiby się znajdował, przypada „Towarzystwu naukowéj pomocy w Poznaniu," z wyraźném poleceniem, iżby wspierało młodzież oddającą się zawodowi przemysłowemu. Nierząd jest zawsze zgubnym dla ludu. Jeden tydzień lekkomyślności i marnotrawstwa wystarcza często do zgubienia na zawsze biednego rzemieślnika, popychając go w rozpaczy na drogę występku. Czeladź sama sobie pozostawiona, a wystawiona na szkodliwe wpływy, wielce była nieoględną na przyszłość; rzadko coś zaoszczędzić dla siebie na przyszłość była w stanie, bo wkupowanie się i opłacanie względów starszéj czeladzi wywiązywało się w pijatykę i świętowanie, które z czasem w nałóg przechodziły. Dziś w stowarzyszeniu, ze zmianą sposobu życia, czeladnik jest w możności zaoszczędzenia kilkunastu i kilkudziesięciu złotych z tygodniowéj płacy. Najdogodniejszym, najprostszym i najprędszym środkiem odłożenia swych zysków w miejsce pewne jest kassa oszczędności, która zaprowadzoną jest także w stowarzyszeniu. Przyjmuje kwoty i najmniejsze, bo już od 1 złp., a zwracając je na każde żądanie ze stosownym do upłynionego czasu i ilości summy procentem, daje czeladnikowi sposobność umieszczania oszczędzeń swych z korzyścią, i uwalnia go w razach potrzeby od uciekania się do uciążliwéj pomocy lombardów. Przez krótki czas istnienia w stowarzyszeniu kassy oszczędności, zgromadziła już czeladź znaczną summę, od któréj pobiera $3\frac{1}{3}\%$ prowizji. Trzy niespełna lata dopiero od zaprowadzenia stowarzyszenia czeladzi katolickiéj w Poznaniu, a błogi wpływ jego na młodź rzemieślniczą polską już jest widoczny. Miejsce dawnych jéj nałogów: pijaństwa, nierządu, próżniactwa, zajęły religijność, pracowitość i oszczędność; udzielane w stowarzyszeniu nauki zwiększają liczbę zdolnych rzemieślników, przemysł krajowy się wzmaga. Miło było patrzeć przy dorocznéj zabawie w Kobylopolu, na wzorowe, porządne ubranie i przyzwoite zachowanie się czeladników, na niekłamany szacunek i przywiązanie, którém otaczali przewodnika swego ks. Zenktelera, a co zarazem najpiękniejszą zdało się nam nagrodą niezmordowanéj obywatelskiéj pracy jego, położonéj w tym kierunku. (G. P.)

— P. IZYDOR LOTTO. Dzienniki madryckie mówią o entuzjazmie, jaki budzi w miastach hiszpańskich piękna gra utalentowanego skrzypka warszawskiego p. Izydora Lotto. Mieszkańcy Sewilli, po dwóch koncertach ofiarowali mu złoty wieniec z napisem: „Genjuszowi muzycznemu Lotto, jego wielbiciele Sewilscy." Podobny wieniec podali mu także członkowie orkiestry sewilskiéj na trzecim koncercie. Pojechawszy do Lizbony p. Lotto miał zaszczyt być przedstawionym d. 23 marca królowi panującemu, który obdarzył go orderem San Jago, złotym krzyżem z koroną. (G. P.)

— GRAFIT W SZLĄSKU. Wiadomo, iż kopalnie angielskie grafitu zdają się być już znakomicie wyczerpane. Nowe więc odkrycie pokładu grafitowego w Jaworznie, w Niższym Szlązku, jest rzeczą nader ważną, tém więcéj, że znaleziony minerał posiada wyborne przymioty: pięknie się łupie i nie zawiera siarki, jak się o tém upewniono z rozbioru chemicznego. (G. W.)

— Śp. J. KOZŁOWSKI.—Dnia 2-go b. m. kwietnia zakończył w Wilnie życie rzeźbiarz Józef Kozłowski, któremu miasto nasze obok urządzenia na większą skalę wyrobu pomników grobowych, zawdzięcza wykonanie ram do pomnika w. ks. lit. Witolda, wzniesionego w katedrze Wileńskiéj staraniem hr. Eustachego Tyszkiewicza. Zmarły odznaczał się prawością charakteru, poczuciem piękna i zacną bezinteressownością wszędzie, gdzie tylko szło o oddanie hołdu zasłudze i przekazaniu potomności wszystkiego co wzniosłe i szlachetne.

PRZEGLĄD LITERACKI.

SZKOŁA POLSKA GOSPODARSTWA SPOŁECZNEGO JÓZEFA SUPINSKIEGO.

(Ciąg dalszy ob. N. 26).

W drugim rozdziale autor przedstawia różnicę, jaka zachodzi między ś w i a t e m p o w s z e c h n y m i ś w i a t e m l u d z k i m; zastanawiając się nad tém obszernie, wyprowadza następne wnioski: 1) że świat powszechny wyszedł z rąk Stwórcy pełny i wykończony, że na nim n i c n i e z n i k a i nic do niego p r z y b y ć n i e m o ż e; 2) że w świecie powszechnym t. j. stworzonym wszystko i s t n i e j e p o d ł u g p e w n y c h s t a ł y c h p r a w, i to jest warunkiem samego istnienia, a poznawanie tych praw rządzących światem, którego i człowiek jest częścią, jest właściwem wykształceniem człowieka, zapewniającém mu byt i przewagę wśród innych jestestw stworzonych; 3) że twór boski istnieje d a r m o, praca nadaje prawo własności, bo co istnieje darmo w świecie ludzkim, jak np. powietrze, światło, woda, ciepło, wiatr, własności ciał i t. p. wszystko jestto własność powszechna, a tylko właściwe użycie tych tworów t.j. pracą ludzką zyskane z nich korzyści i zastosowania są już wyłączną własnością człowieka. Człowiek jest nieograniczonym właścicielem tego co zdziała, lecz sam nie należy do siebie; 4) że r o z m a i t o ś ć jest jedną z głównych cech i własności wszelkiego bytu w naturze; 5-ą nareszcie własnością tworów jest ich o g r a n i c z o n o ś ć; ograniczoność przyrodzoną uważa autor pod trzema względami, i l o ś c i czyli r o z m i a r u, m i e j s c a i c z a s u. Z téj to ograniczoności tworów pod trzema wyżéj wymienionemi względami uważanéj, wysnuwa autor pojęcie w a r t o ś c i, a nawet i własności. To rozumowanie najwybitniéj się wyjaśnia, gdy stawimy za przykład ziemię, któréj według upodobania ani nawet potrzeby rozszerzyć niemożna. Należeć ona musi, na co się zgadzają wszyscy ekonomiści, do pewnéj części ludności; jéj posiadanie jest prawda przywilejem, monopolem, ale monopolem nieuchronnym, bo niktby się nie chciał zająć jéj uprawą, gdyby nie był zabezpieczonym w jej posiadaniu, gdyby go co chwila dręczyła niepewność i bojaźń utraty, lub myśl, że kto inny zbierać będzie jego pracy owoce.

„To przyznanie monopolu kapitałom i ziemi, mówi Bastiat, podało rękę sofistom społecznym i ogólnym dążnościom komunistycznym w wieku, gdzie pojęcia równości w obliczu prawa wzięły stanowczo górę i przeszły w ustawy większości cywilizowanych narodów, gdzie już oburza wszystko, co przypomina zabytki przywileju z jednéj, a uciemiężenie z drugiéj strony." Lecz to się do nas ściągać niemoże. Nasi niegdyś uprzywilejowani zrzekli się sami swoich przywilejów i z dniem każdym od nich odwykają; nasze zaś narodowe pojęcia nie przyswoją sobie nakręconych wykładów, lecz podstawą rozumowań narodu muszą być prawa odwieczne, których podstawą jest odwieczna mądrość i sprawiedliwość Boska. W następnym rozdziale autor daje definicję b o g a c t w a i wykazuje różnicę między b o g a c t w e m a m i e n i e m wypływającą z pierwiastkowego jego założenia i podziału wszech rzeczy na świat powszechny i świat ludzki, nazywa bogactwem, B o g a d a c t w e m, wszystko to, co wyszło gotowém z rąk Stwórcy. Właściwem mieniem człowieka znów jest tylko to co przechodzi w jego posiadanie, skutkiem udziału jego samego, w co człowiek się wcieli swoją pracą i wiedzą, lub co przez nie wcieli w siebie. Daléj zastanawia się nad tworzeniem się wartości przedmiotu i rozróżnia wartość od ceny. W a r t o ś ć jest to użyteczność wypracowana pod kierunkiem, wiedzy, zatém skutek pracy użytecznéj. Wartość więc powstaje przy zetknięciu się pracy z użytecznością, bądź to pracy ludzkiéj, bądź pracy przyrodzonéj, ale zawsze kierowanéj wiedzą i wolą człowieka. C e n a jest to miara porównania dwóch wartości; tu to właśnie napotykamy dotknięte najżywotniejsze kwestje operacij handlowych i przemysłowych, kwestje spadania lub nienormalnéj fałszywéj ceny produktów, stosunek konsumpcji i produkcji, co wszystko autor objaśnia jasno, trafnie i żywemi przykładami branemi nietylko z historji ale z rodzinnego praktycznego życia czerpanemi na każdym kroku stwierdza. Pięknem i podług nas nader trafném jest tu określenie czyli definicja, co to jest społeczność.

„Społeczność to pewna wspólność: nie wspólność własności, ale wspólność korzyści, bo ich wszechstronna wzajemność. Wzajemność korzyści, to wymiana wolna i swobodna, zaczém wymiana jest podstawą społeczności ludzkiéj: wymiana rzeczy, pracy, myśli, wiedzy i uczucia." Cenę jako powstającą z porównania a zatém wymiany dwóch wartości, dzieli na stałą i ruchomą, pierwotna powstająca z powstaniem wyrobu i ta która się układa przy jego wymianie t. j. cena n a k ł a d o w a i cena t a r g o w a.

Przechodzimy teraz z kolei do rzeczy najważniejszéj, t. j. do określenia i rozdzielenia kapitału, czyli jak autor nazywa z a p a s u i z a s o b u. Z a p a s p r z y r o d z o n y istnieje d a r m o, jest on wspólną własnością ludzi, zwierząt i roślin, a raczéj niczyją własnością, jest on ciągły, trwały, niewyczerpany. Zbieranie wśród świata przyrodzonego ciał użytecznych naszemu ciału prowadzi do z a p a s ó w szczegółowych. Tu człowiek jak i zwierzę kieruje się instynktem zachowawczym; po za tą granicą świata f i z y c z n e g o leży świat czysto ludzki, gdzie działalność ducha t. j. myśli, rozumu, woli widocznie się objawia; tu jest pole pracy człowieka, skąd się tworzy z a s ó b l u d z k i. Zasób ten trwać może dłużéj jak życie pojedyńczych indywiduów, on może trwać nieśmiertelnie i ciągle się powiększać, bo on jest podstawą postępu i rozwoju ludzkości. Tu przechodzi autor pierwotne ślady i dalszy rozwój cywilizacji ludów, tu tworzenie się i postęp nauk, sztuk, rzemiosł, co wszystko uważa za nagromadzony i ciągle się pomnażający pracą ludzką z a p a s, stanowiący podstawy bytu i siły ludzi i narodów. W pracy około tego różnorodnego z a p a s u uwidamia podział samejże pracy i błogie stąd dla społeczności wynikające skutki, t. j. wzajemność usług, ten łańcuch wiążący w jedną spójnię ludzi i narody. N i e b o g a c t w o w i ę c p r z y r o d z o n e jest zasobem społecznym, ale oświata rozpowszechniona w narodzie i idąca za nią obfitość i wydoskonalenie rzeczy urobionych pod wpływem wiedzy i pracy ludzkiéj. Na dowód tego stawia Wenecję, niemającą ziemi, a hołdującą sobie część Włoch, wyspy Greckie, Dalmację i drugą ówczesnego świata stolicę; Anglja mniejsza od Skandynawji zagarnia wAzji 6 razy rozleglejszą ziemię i morza świata całego; Hiszpanja pani półkuli ulega drobnym Niderlandom, bo oświata i dzieła oświeconéj pracy, to zasób społeczny, to jedyna narodów potęga. „Zasób społeczny (mówi autor) rozciął węzeł krępujący człowieka do materji, czyniący go niewolnikiem rzeczy i miejsca, on oswobadza niższych od cierpień i zależności, wyższych od poniżającego niedołęztwa karmienia się obcą ręką; on zwalnia od pracy rubasznéj, przenosząc ją na zwierzęta i machiny; on obudza i rozwija stronę duchową, rozszerza stronę myśli, ułatwia spoczynek, nastręcza zajęcia wyższe i wznioślejsze uciechy. On przeobraża ludzkość całą, zaczynając u góry, a schodząc ku dołowi zwolna, lecz nieprzerwanie."

Przechodzimy teraz do rozróżnienia u ż y c i a od s p o t r z e b o w a n i a. Użycie nie jest zniszczeniem wartości, lecz doprowadzeniem jej do ostatecznego przeznaczenia, którego celem jest wesprzeć cel nowy, wyrób dalszy, inną użyteczność. Istoty organiczne mają swoje potrzeby przywiązane do nich samych, będące warunkiem ich bytu, bez względu czy one są użyteczne w świecie lub nie, skąd autor s p o t r z e b o w a n i e uważa jako działanie organizmu. Z u ż y c i e za czynność, ludzką, społeczną tylko poczytuje. Wychodząc z tego określenia mówi o właściwem użyciu, o pomnażaniu zasobów, stąd między innemi o prawdziwéj dobrze zrozumianéj oszczędności, o istotnéj potrzebie i zbytku, który to przedmiot tak żywo nas obchodzący, oraz pogląd autora zdrowy i rzeczy najbliższe nam obejmujący w tych kilku słowach streścić sobie pozwolimy.

Jak w organizmie świata powszechnego, tak i w świecie ludzkim, każden rozwój, każden postęp odbywać się musi według pewnych stałych praw, następować musi z kolei, systematycznie i porządnie; marnotrawstwem więc zasobów krajowych jest najprzód porywanie się na rzeczy wielkie przy małych miejscowych siłach, przeskakiwanie ogniw pośrednich, bez których niema całości i powodzenia. Sprowadzać kosztownie przemysł obcy, wprzód nim się rozwinie ten, któremu odpowiada klimat miejscowy, miejscowe wykształcenie ludności i jéj potrzeby; odwracać od rolnictwa kapitały w kraju rolniczym ubogim, by budować koleje żelazne, kiedy niema jeszcze dość dróg bitych i ludzi podróżujących po nich, niema ułatwionéj kommunikacji wodnéj, a co więcéj kiedy brak środków i kapitałów spowodował upadek rolnictwa, i brak produktów wywozowych, jest to niszczyć a nie wspierać narodowe siły, jest to wypróżniać dom własny, by drzwi jego obcym otworzyć.

Z kwestji ogólnéj przejdźmy teraz do szczegółów. Nikt tu nie potępia wygód istotnych życia, bo potępiać to, co je uprzyjemnia i podnosi, jest to potępiać cel usiłowań, tłumić pracowitość, oszczędność i moralność. Zresztą co było zbytkiem przed dwudziestu laty, stało się dziś potrzeba, potrzebą wszystkich stanie się kiedyś nie jeden szczegół uprzyjemniający życie bogacza. Lecz chcemy tu mówić o zbytku, o marnotrawstwie, a szczególniéj zbić zdanie propagatorów zbytku.

„Lud ciemny i często ciemniejsi od niego półmędrkowie, stają niekiedy w obronie zbytków i marnotrawstwa, utrzymując, że wydatki czynione hojnie przez bogatych, puszczając w ruch pieniądze, podają zarobek ludziom żyjącym z zarobku.

Zwikłanie pieniędzy z bogactwem, powszechne między ludźmi nieznającemi ich rzeczywistéj natury, jest głównym błędu tego powodem.—Pieniądze przechodzą z rąk do rąk, one nie znikają, a są środkiem nabycia rzeczy użytecznych. Te ich trzy własności, to jest ich niepożywalność, ich niewychodzenie ciągłe z rąk w które weszły, i ich przeznaczenie służenia za środek nabycia rzeczy bezpośrednio potrzebnych, bałamucą zdrowe widzenie, a przecież na nich opiera się ta niezaprzeczona prawda, że nie rozrzucanie pieniędzy stanowi o pomyślności pospolitéj.

Pominmy na chwilę pieniądze i przypuścmy zamianę w naturze. Marnotrawca zakupujący sprzęty zbytkowe, powozy coraz innego kształtu, konie próżnujące, liberje, obiady, jeżeli jest właścicielem ziemskim, daje za nie niezaprzeczenie zboże, drzewo, wełnę, okowitę. Niszcząc bez istotnéj potrzeby i dla niedorzecznéj uciechy, swoje zboże, drzewo i wełnę;—spożywając bez pożytku cały dochód ziemi swojéj, spożywa on rzeczywiście w naturze wszystko, co ziemia jego wydaje.

Wszakże, powie kto, te płody ziemi jego przechodzą w ręce inne, i tam użytecznemi się stają. Tak zapewne; lecz płody te nie idą tam darmo: w zamian za nie powracają do marnotrawcy przedmioty odmiennéj natury: ostrygi, szampany, kobierce, sobole, lecz równoważące jego wełnę, zboże i okowitę. Niszcząc i marnując rzeczy nabyte, niszczy on rzeczywiście i marnuje swoje własne. Wymiana przedmiotów nie zmienia skutku ogólnego.—Ludzie pracowici, którzy mu dostarczają szczegółów uszczęśliwiających jego nierozum, wyższego szczęścia pojąć nieumiejący, spotrzebowali w ciągu pracy swojéj odzież, mieszkanie, pożywienie dla siebie i dla swoich rodzin. Spożycie to nastąpiło bez skutku, dla powszechności, bo owoce ich pracy zniszczonemi zostały. Ich praca mogła zasilić pracę dalszą; marnotrawca przerwał łączące je ogniwo; on jest poważanym przecież, bo puszcza w obieg pieniądze, które nie znikają, które idą z rąk do rąk, i są środkiem wymienienia tego co mamy a czego wprost spożyćbyśmy nie mogli, na to co nam inni do zmarnowania dostarczą. Ile w kraju znikło na potrzebę rzeczy użytecznych, o tyle kraj jest uboższym. Niszczenie bez korzyści płodów i wyrobów jest niszczeniem pracy, która je wydała, niszczeniem społecznego zasobu, wycieńczaniem sił narodowych, cofaniem wstecz narodu całego, tak jak gromadzenie zasobu jest narastaniem jego potęgi i cywilizacji." Naród nie jest jestestwem oderwanem istniejącém po za pojedyńczemi obywatelami, bez względu na nich; naród stanowi zbiór tych obywateli; gdzie ludzie pojedyńczy naruszają i niszczą swoje mienie, tam naród się wywłaszcza i gubi. Naród cały lub jego większość, wydając więcéj niż ma dochodu, osłabia najprzód swoje siły produkcyjne, ogałaca się ze środków pracy, zaspakaja swoje potrzeby wyrobami obcemi, podpisuje na nie weksle ręką kupców, wystawia papiery publiczne, czy to ziemstwa czy rządowe, ale weksle i te papiery są skryptem, są podpisem wywłaszczającym go z części jego zbiorowego mienia. Obcy bowiem zaspakajający jego potrzeby muszą być pokrytemi, poddupadła i uśpiona produkcja niewysyła wyrobów i płodów zagranicę, pieniądze wychodzą naprzód z kraju, za niemi idą papiery, unosząc z sobą część wartości ziemi, a ponieważ ziemia niemoże przejść do obcych, obcy przychodzą do niéj.

Wierzyciele prywatni pokrywają się majątkiem prywatnym, naród wierzyciel pokrywa się majątkiem narodu obcego, narody kwitują jak pojedyńczy ludzie, i grabią za długi jak oni.

Wszedłszy raz na tę drogę, narod leci w przepaść, która zbyt już wiele pochłonęła i nad którą sami stoimy, a od czego osłonić może jedynie: surowa oszczędność, praca niezmordowana, rzetelne a niepowierzchowne wykształcenie. (Dokończenie nastąpi).

KORESPONDENCJA

KURJERA WILEŃSKIEGO.

Paryż 8 kwietnia.

Zaczynam tę Wielkonocną kronikę od zapisania pocieszającego faktu, iż oburzająca wystawa strojów odbywana tu zazwyczaj w dniu męki Chrystusa zdaje się wychodzić z paryzkich obyczajów. L o n g c h a m p s tegoroczny nie zgromadził, jak zwykle, na modną przechadzkę wystrojonéj czeredy. Chociaż czas był prześliczny, wiosna prawdziwa, nie widzieliśmy na polach Elizejskich ani chodzących żurnali, ani szalonéj wesołości, ani szarlatańskich szyldów, ani ulicznych targów, ani powozów wyładowanych kokieterją, która tak potwornie na tle wielkiego piątku wyglądała— ani tego wszystkiego co innych lat oburzało tu chrześcijanina, noszącego w sercu uroczyste wspomnienie wielkiéj rocznicy.

Szukająca koniecznie w dniu tym rozrywki publiczność, zebrała się na koncert muzyki kościelnéj w Cyrku— lub na obrząd przyjęcia Oktawiusza Feuillet w Instytucie.

Koncert pod dyrekcją pana Pasdeloup, naczelnika Konserwatorjum, był wspaniały. Wykonano S y m f o n j ą Beethovena i oratorium tegoż: C h r y s t u s n a g ó r z e O l i w n é j. Następnie A v e M a r i a z XVI wieku, chór prawdziwie niebotyczny; D r u g i e s ł o w o C h r y s t u s a Haydn'a; Pieśń pobożną z XVII wieku, układu Stradelli; Alleluja z téjże epoki; R e q u i e m z XVIII wieku, O s a l u t a r i s! Aubera — i S a n c t u s Gounod'a. Muzyka stara kościelna, którą tu tak rzadko słyszeć można, stanowiła główny powab tego poważnego koncertu, który niezawodnie był najpiękniejszy z wszystkich, jakie téj wiosny słyszeliśmy w Paryżu.

Posiedzenie akademji było mniéj poważne, ale nadzwyczajne z tego powodu, że przyjmowano literata. Vitet prezydował dnia tego. Szanowny dziekan akademji z wielką, jak mówił, radością, otrzymał polecenie wprowadzenia „młodzieńca" i posadzenia go na fotelu ś. p. Scribego. Czterdziesto-pięcio letni młodzieniec, skromny jak s e n s i t i v a, usiłował ze swéj strony dowieść ośmdziesiąt-letnim mężom dojrzałym, którzy go do grona swego przyjęli, że nie jest godzien zająć miejsca Seribego.

Że zbytku skromności wynikło zakłopotanie—chociaż położenie było bardzo proste: albo pan Feuillet na ten zaszczyt zasłużył albo nie zasłużył. W pierwszym razie po co odegrywać komedją pokory? W drugim po co starać się, żeby go obrano? Oddając wizyty akademikom, wiedział przecież, iż oddają takowe kandydaci celem zjednania sobie głosów.

Udana pokora jest może najnieprzyjemniejszym rodzajem obłudy. Nikt nie przypuszcza, żeby Feuillet tak źle trzymał o swoim talencie i tak nizko cenił rodzaj piśmiennictwa, któremu się poświęcił, jak to w przemowie swéj wyraził: któż pisze nie wierząc w swą zdolność któż lekceważy rodzaj pisania, w którym ta zdolność jaśnieje? Nikt. Stąd poniżanie powieści przez powieścio-pisarza brzmiało fałszywie— w istocie zaś było tylko niesmacznym komplementem wysmażonym dla przypodobania

się akademji która nieraz już oświadczyła, iż uważa romans za podrzędny rodzaj piśmiennictwa.

Spodziewano się, że pan Feuillet inaczéj przemówi wchodząc do akademji. Tak zwany młodzieniec, dla honoru otrzymanéj nazwy, nie powinien był potakiwać przesądom sędziwego grona, ale przeciwnie, zbijać stare przywidzenia miał obowiązek. Powinien był być młodym dnia tego, ażeby zasiadłszy w fotelu Scribego, śmiało podnieść skargę przeciw niesprawiedliwości akademickiéj, zostawiającéj podedrzwiami tylu utalentowanych powieścio-pisarzy, a wprowadzającéj tylu dostojników nieznanych. Prawda, że ci nieznani nie popełnili żadnéj powieści, kiedy ci znani oddają się z duszą, podrzędnemu rodzajowi.... Prawda—jednak wypadało koledze powiedzieć coś na ich obronę.

Pan Vitet tak dalece uczuł fałszywe koleżeństwo i fałszywą skromność swego młodzieńca—iż sam podjął obronę powieści i powieściopisarzy. Raczył oświadczyć, iż romans nie jest tak bardzo nizką gałęzią literatury, jak tego dowodził młodzieniec— dał nawet do zrozumienia, że można napisać powieść, nie przestając dla tego być uczciwym człowiekiem.

Należy mu się wdzięczność za ten dowód ustępstwa i dobrego smaku, oraz za dobroć serca, jaką w téj okoliczności okazał. Dojrzały akademik ulitował się nad młodym pokutnikiem, który wyspowiadawszy grzechy o rozgrzeszenie prosił, siadając na miejscu Scribego, owego Ateńczyka, który nigdy żadnego ustępstwa niezrobił ziemi smakowi publiczności....

Risum teneatis amici. Żart na stronę; w gruncie rzecz jest smutna. Gdyby Feuillet był jednym z tych, co łatwo wchodzą do akademji bo nikogo nie zaćmiewają, albo tych co za pomocą antenatów przestępują progi Instytutu; gdyby był nic więcéj nie napisał jak tom niepotrzebnéj historji, lub salonową epopeę,—niewyrzucalibyśmy mu iż rzucił swój talent na pastwę pychy akademickiéj. Ale tak nie jest. Akademja zowie go młodym pisarzem, a młodzi autorowie mieli prawo oczekiwać po nim przemowy niepodległéj, któraby była na wysokości pojęć i ducha czasu.

Ale jaki owoc, takie i drzewo. Ostrożny autor Sybilli, nawet klucz znalazłszy, nie chciał odegrać roli Syxtusa. Powstrzymał wspaniałomyślne wybuchy serca i odsunął od niego wszystko, co by mogło zadrasnąć pojęcia protektorów lub ubliżyć akademickiéj nieomylności. W trudnym razie zachował się tak ogledńie, iż dojrzali mężowie, którzy za nim głosowali, nie pożałują zapewne nigdy, że do grona swojego przyjęli czterdziesto-pięcio letnie dziecko.

Rzecz godna uwagi, iż chęć walki, chęć zapasów nawet na literackiém polu, które niedawno tylu dzielnych liczyło szermierzy, z-każdym dniem mniejsza we Francji. Paryżanie odważni, zuchwali popierające swych zasad i teorji, znikają. Albo śmierć ich zabrała, albo wycofali się sami z placu boju. Béranger, Vernet, w grobie. Ów paryżanin czystéj krwi, co przez Grenade, Wenecję i Bajrona przeszedł nie postradawszy francuskości, Alfred de Musset, którego genjusz zapłodniła namiętność— padł ofiarą namiętności. Ci co z jego epoki pozostali, nie są paryżanami. George Sand zamieszkuje zapadłą prowincję Berry; Oktawjusz Feuillet w Saint-Lo się osiedlił; Jules Janin zbudował sobie pustelnię w Passy; Alfons Karr w Nicei uprawia parmeńskie fijołki i paradoksa; Ponsard poluje na rymy i słomki w Dauphiné; Dumas I tworzy dramata i dzienniki w Neapolu; Dumas II w lasach schowany, udaje mizantropa. Rozstrzelenie zupełne. Genjusz francuzki nie sejmikuje już jak niegdyś, od rana do nocy na paryzkich placach—ale rozproszony, gdzieś po manowcach walczy lub siedzi za granicą, oddawszy za wygrane partje nieskończone....

Zadanie literatury wyraźnie tu na czas jakiś skończone.

Przyjście Juljusza Simon, na opróżnione miejsce Dunoyer'a w akademji nauk moralnych i politycznych, zyskało powszechne uznanie. Prace ogłoszone ostatniemi czasy, dawały zupełne prawo panu Simon do tego zaszczytu: autor Obowiązku i Religji naturalnéj, pisarz tak wymównie przemawiający za wolnością i dobrodziejstwy jakie ona daje—był prawym następcą odważnego publicysty który spędził życie na obronie wszech swobód.

Atoli, znaczenie obioru Simona nie tylko w tém leży. Autor Wyrobnicy nie należy bezpośrednio i wyłącznie do szkoły ekonomistów; więcéj niż do nich należy do tak zwanych utopistów, pisarzy dowodzących, że tylko rozwiązanie kwestji proletarjatu może utrwalić ostatecznie warunki porządku i wolności na świecie. Zasady ekonomiczne Simona są jeszcze niepewne i nie wyraźne: nie rozwiązał jeszcze powyższéj zagadki, choć ważność jéj pojmuje; skoro rozwikła splątane pasmo, w części, resztę bez wahania przetnie, mając dobro większości na względzie.

W osobie Jules Simona wchodzą tedy do Instytutu zasady socjalistyczne. Z tego to stanowiska uważany obiór jego jest wypadkiem który zapisać warto.

Akademja nasuwa książkę Veuillota napisaną w odpowiedzi panu Augier. Tytuł téj ostatniéj pracy byłego redaktora Univers'a: „le fond de Giboyer, dialogue, avec prologue et pièces justificatives".

Książka, ograniczająca się na obelgach i przekleństwach, nie może być przedmiotem dyskussji ani rozbioru; ograniczymy się więc tylko, na wskazaniu głównych jéj ustępów.

Autor zaczyna od przedmowy, w któréj utyskuje, że już nie w dzienniku, ale w broszurze polemizować musi. „Obywatel, mówi, który ma tylko prawo drukowania broszur w obronie swojéj sprawy i osoby przeciwko napaściom prasy codziennéj, jest jak ów człowiek, któremu policja i podpalacze pozwolą iść po wodę o mil kilkanaście, ażeby płonący dom swój gasił. Skoro przybiega ze szklanką téj wody, znajduje gruzy i fakta dokonane". Daléj powiada: „Jedyną bronią celną jest dziennik. Zajmuje się wypadkiem gorącym i żywym; wypowiada słowo szarady politycznéj, zanim odegraną zostanie; zapala gaz wszędzie, gdzie noc sztuczna rozpościera ciemności. Dziennik czytają natychmiast tysiące przyjaciół i nieprzyjaciół; wzmacnia on jednych, rozpłomienia drugich i zmusza do demaskowania się; czasami może oświecić ciemną dobrą wiarę. W chwili obecnéj, nawet dziennikarz napotyka przeszkód nie mało— gra grubo, ale grać może— może powiedzieć: banko! Żołnierz wie przecież, że może być zabitym: za tę cenę przyjmuje szansę zdobycia pozycji".

Przedmowa jest najlepszą częścią książki. Następujący po niéj dialog, czyli rozmowa pomiędzy starym margrabią, byłym parem Francji, dzisiejszym deputatem i żołnierzem papieskim—niesmaczna. Jestto kwartet dwuznacznych żartów, obelg niedowcipnych i napuszystych okresów. Veuillot deklamując, brnie w retoryczne błoto: pierwszy to raz w taki błąd popada.

Najwięcéj uderza w téj krytyce brak krytycznego zmysłu. Członek społeczności dziewiętnastego wieku, chociażby był najzapamiętalszym Veuillotem, jeszcze mieć powinien pojęcie sztuki—powinien znać warunki sceny, różnicę jaka zachodzi pomiędzy romansem, dramatem, a komedją. Mniemaliśmy więc iż mówiąc o ostatniéj komedji pana Augier, powie nam w czem syn Giboyer'a przebrał miarę, w czém skrewił?—jakie są warunki dobréj sztuki?

Zamiast odpowiadać na powyższe pytania, on bez sądu wiesza—szczęście że tylko in effigie.

Zapewniwszy czytelnika, iż sławna komedja jest płaskiem głupstwem, Veuillot nagle odsłania baterje i rozpoczyna kartaczowy ogień, który po nad głową Augiego przelatuje; oświadcza bez ogródki, że Moliere i Beaumarchais, nie więcéj warci jak Augier. Pobudki, które natchnęły Świętoszka, nie lepsze od tych, które podyktowały syna Giboyer'a. Biedny Moliére! już się z podłéj maczugi nie podniesie. Veuillot zaręcza, że to był tchórz obłudny: Świętoszka napisał, podchlebiając podle Ludwikowi XIV, któremu się nie podobały charaktery niepodległe żżymające się na jego miłostki. „Dobry katolik w 1662 roku powinien był potakiwać publicznemu cudzołóstwu, jak dziś powinien pragnąć annexji państw papieskich".

Moliére nie tylko był człowiekiem podłym, ale i pisarzem bardzo miernym. „Zgłębiwszy go trochę, powiada Veuillot, dno natychmiast znajdujesz. Nie tykał przedmiotów, w których wiedział, że będzie miał swoich panów przeciwko sobie—chociaż w tych tylko przedmiotach prawdziwe głębie duszy ludzkiéj mógł badać."

Ostatecznie—skupiło się na Augier, a zmełło na Molierze. Pan Augier może się pocieszyć: Moliére zakrywa go dostatecznie przed pociskami ultramontana, tém bardziéj, że nie jego chciał powalić; do kogo mierzy, widać z następującego kawałeczka: „Dziwny stosunek zachodzi pomiędzy Moliérem a jedną ze sław tegoczesnych; obaj padli ofiarą anti-małżeńskiéj annexji, obaj annexjoniści zażarci! śliczny przedmiot do komedji... któréj nikt nie napisze."

Czyniąc to zestawienie Moliéra z Garibaldim, oparte na najosobistszych szczegółach życia prywatnego, Veuillot swoim zwyczajem przekroczył wszelkie granice wstydu.

Po kwartecie, następuje obraz fantastyczny, przedstawiający dawny rząd monarchiczny i teokratyczny, jako „konfederacją niepodległości świętéj pod wpływem Ewangelji." Rok 1789 dał Francuzom w zamian ducha służebności." Obecnie rządzi światem geniusz-idiot duch równości. Z nowego wezbrania błota równającego, wyskoczy nowy Giboyer, który będzie pogardzał naszym i wyrzucał mu, że jest jeszcze chrześcijaninem. Przyszłość cała siedzi w Bicetre — tam złożone przyszłe skarby obrzydliwéj nieudolności... i t. d. i t. d.

Oto jak pan Veuillot pisze historją i duch swojego czasu pojmuje. Miejmy nadzieję, że przewidziana przez niego przyszłość rynsztokowa świata, nie sprawdzi się—równie jak wszystkie poprzednie przepowiednie tego proroka. (Dokoń. nastąpi.)

ROZMAITOŚCI.

— W Wiedniu niejaki p. Henryk Stiasny zrobił własnego wynalazku przyrząd do rachowania, odróżniający się zupełnie, tak z powodu swego mechanizmu jak i celu, od znanych dotąd przyrządów tego rodzaju. Przyrząd ten nadzwyczaj ozdobny i elegancki, służy do obliczania procentu przypadającego na każdy dzień roku, tak od obligów skarbowych i banknotów, jak i od papierów prywatnych towarzystw. Obliczenia za pomocą tego przyrządu osiągane, dają rezultata z tak matematyczną ścisłością, iż otrzymują się najdrobniejsze nawet ułamki, z oznaczeniem dnia, w którym przypada losowanie wszystkich w Austrji w obieg puszczonych papierów. Obok tego każdy kupiec i przemysłowiec może dowiedzieć się, przy pomocy tego dowcipnego aparatu, o mnóstwie szczegółów dotyczących handlu, co osiąga przez obracanie korbą. Jeżeli zdanie, iż czas wyrównywa pieniądzom, ma swą zasadę, w takim razie wynalazca powyższego przyrządu zasługuje na uznanie i poparcie ze strony sfer finansowych.

— Ksiądz Le Gendre, którego pamiętniki w tych czasach zostały wydane w Paryżu, z własnego rękopismu, był kapelanem normandzkim, a po otrzymaniu godności kanonika Notre-Dame, sekretarzem i powiernikiem p. de Harlay, arcybiskupa paryzkiego. Po śmierci tego ostatniego, takie same obowiązki pełnił on przy jego następcy kardynale de Noailles. Ksiądz Le Gendre odznaczał się roztropnością i sprawiedliwością, doskonale był obeznany z prawem kanonicznem i kościelną juryzdykcją; we wszystkich kwestjach spornych, dotyczących kościoła, w istocie prowadził sprawy archidiecezji paryzkiéj przez długi okres religijnych zaburzeń, ze zręcznością normandzkiego prokuratora i ostrożną roztropnością kanonika. Co mówi o wewnętrznych sprawach pałacu arcybiskupiego, tak roznamiejętniających natenczas ludność paryzką, jest bardzo zajmujące, a często nawet zabawne. Pamiętniki jego zawierają ciekawe szczegóły o znakomitościach epoki, jak naprzykład o Bossuecie, ojcu Bouhours, Boilleau i t. d. Dzieło to zapełnia ważny brak, jaki istniał w historji Francji z XVII stulecia.

— Maurycy Block, w swojéj porównawczéj statystyce następne dodaje szczegóły: W Belgji 158-iu mieszkańców przypada na 100 hektarów ziemi; w Holandji 107 we Włoszech 95; w połączonych królestwach Wielkiéj-Brytanji 93; w Niemczech 74; we Francji 68; w Prusiech 64; w Austrji 54; w Hiszpanji 31; w Turcji 17; w Rossji 12.

Ludność powiększa się co rok w Grecji o 2,16 procent; w Prussach o 1,57%; w Norwegji o 1,39%; w Szwecji o 1,17%; w Niderlandach o 1,12%; w Rossji o 1,05%; we Włoszech o 1%; w Niemczech o 0,99%; w Wielkiéj-Brytanji o 0,97%; w Hiszpanji o 0,93%; w Belgji o 0,83%; we Francji o 0,56% w Austrji o 0,41%.

Dział we flocie w Anglji 5,890; we Francji 1,920; we Włoszech 1192; w Niderlandach 1,191.

Dochodów rocznych Francja ma 1,840 mil. fr.; Anglja 1,686; Rossja 1,161; Austrja 748; Hiszpanja 591; Prussy 507; Włochy 473 mil.

Licząc za jednostkę każde 1000 kwadratowych kilometrów, dróg żelaznych przypada na Anglją 49; Belgją 44; Niderlandy 34; Niemcy 23; Prussy 20; Francją 17; Włochy 13.

— Wiele już mówiono i pisano o obojętności, z jaką Indyjanie Amerykańscy przenoszą śmierć i męczarnie; lecz następujący przykład zdaje się przewyższać swoją charakterystycznością wszystkie znane o tym przedmiocie opowiadania. W jednéj z wiosek stanu Arkanzas został zabity w roku przeszłym indjanin Moskito. Podejrzenie padło na innego indjanina Nata. Miejscowy sąd przysięgłych uznał Nata winnym i skazał go na śmierć. Naoczny świadek tego dramatu w tych słowach go opisuje: Szeryf rozkazał zbudować szubienicę, w niejakiéjś odległości od szałasu, w którym się odbywał sąd przysięgłych. Przyprowadzono skazanego na miejsce kary, lecz tak był wysoki, że przewyższał szubienicę. Trzeba było wynaleźć inny rodzaj kary. Szeryf w towarzystwie Nata i tłumu Indjan, udał się na brzeg Arkanzasu, szukać drzewa, któreby mogło przydać się za szubienicę. Pielgrzymka trwała dosyć długo, albowiem lubo znaleziono po drodze wiele drzew, wszystkie jednak, wedle zdania samego Nata i szeryfa okazały się niezdatnemi do kary. Wybrano wreszcie wysokie bawełniane drzewo w rodzaju topoli, rosnące w okolicach Missisipi. Gruba gałąź tego drzewa, pod kątem prostem odstająca od pnia, okazała się odpowiednią temu celowi. „Otożeśmy i znaleźli," rzekł szeryf. Czy „Nie możnaby lepszego drzewa znaleźć!" odpowiedział Nate. Przed spełnieniem wyroku Nate poprosił o pozwolenie wykąpania się ostatni raz w Arkanzasie. Prośby téj wysłuchano. Nate rozebrał się, wskoczył do wody i kąpał się z widoczną przyjemnością. Następnie wyszedł z wody bez żadnego wezwania, ubrał się i stanął gotowy odnieść karę, na którą go prawo i sąd skazały. Wreszcie za rozkazem szeryfa, wlazł na drzewo i uczynił to z szybkością i zręcznością wiewiórki. Szeryf i jego pomocnicy z powrozem, który miał być narzędziem kary poszli za jego przykładem. Szeryf włożył stryczek na szyję Nata, a drugi koniec powroza przywiązał do gałęzi. To wszystko tak z jednéj jak z drugiéj strony odbyło się z niezwykłą spokojnością i z widoczną znajomością rzeczy. Wreszcie, gdy to wszystko skończono, szeryf zlazł z drzewa i rozkazał Natowi, aby się zeń rzucił. Nate spełnił rozkaz i, że padał z wysokiego miejsca, w jednéj chwili wszystko się skończyło.

† Dnia 2-go kwietnia, w Wilnie skończyła swój żywot doczesny, Michalina z Gallofów Filipowiczowa. Była łagodną, cichą, poczciwą i kochającą żoną, czułą matką, rządną gospodynią. Ziemia ci lekką będzie, a Bóg nieba niepożałuje, boś je umiała tworzyć za życia dla tych, z któremi żyłaś! (Udzielono.)

OGŁOSZENIA,

От Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 15 февраля сего года состоявшагося, на удовлетвореніе признанной подлежащею безспорному взысканію претензіи жены рядоваго Катерины Глебусовой къ дворянину Якову Дыдзинскому, по заемному письму въ 200 руб. съ процентами, простираемой, подвержена въ публичную продажу принадлежащая ему Дыдзинскому $^1/_{12}$ часть фольварка Поорань Трокскаго уѣзда въ 4 станѣ состоящаго, заключающаго земли 584 дес., оцѣненнаго по десятилѣтней сложности чистаго годоваго дохода въ 4326 руб., и для произведенія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи Трокскаго уѣзднаго суда торгъ 13 числа мая мѣсяца сего 1863 года, съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ Трокскомъ уѣздномъ судѣ. Марта 13 дня 1863 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Секретарь *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* 1—191

Комитетъ, учрежденный для управленія заведеніемъ Друскеникскихъ минеральныхъ водъ, объявляетъ, что, на основаніи Высочайше утвержденнаго 30 января 1861 года мнѣнія государственнаго совѣта, изъясненнаго въ предложеніи Виленскаго генералъ-губернатора, отъ 1 апрѣля 1861 года за N. 3583, по постановленію комитета 14 декабря истекшаго 1862 года состоявшемуся, назначены въ присутствіи Гродненскаго губернскаго правленія публичныя изустныя и посредствомъ запечатанныхъ объявленій, на 15-е число іюля мѣсяца сего 1863 года, торги, съ узаконенною черезъ три дня переторжкою, на продажу въ частныя руки заведенія Друскеникскихъ минеральныхъ водъ, въ Гродненскомъ уѣздѣ расположеннаго. Торгъ начнется отъ суммы 40,420 р., исчисленной на основаніи 1977 и 1979 ст. т. X. час. II св. законовъ, сообразно 10-лѣтней сложности чистаго годоваго дохода, получаемаго съ того заведенія. Почему желающіе участвовать въ этихъ торгахъ благоволятъ явиться, на означенный срокъ, съ узаконенными залогами не менѣе $^1/_{10}$ оцѣночной суммы, въ присутствіи Гродненскаго губернскаго правленія, гдѣ могутъ разсматривать всѣ бумаги, до производства сей продажи относящіяся.

Членъ комитета надвор. совѣтникъ *Хомичъ.*
Дѣлопроизводитель *Радзишевскій.* 1—184

Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż skutkiem postanowienia swego 15 lutego roku bież. nastałego, na zaspokojenie bezsprzecznéj pretensji żony szeregowca Katarzyny Glebusowéj do obywatela Jakuba Dydzińskiego za obligiem na 200 rub. z procentami, oddaje się na licytację należąca do niegoż Dydzińskiego $^1/_{12}$ część folwarku Poorań, pttu Trockiego w 4 cyrkule położonego, zawierającego gruntów 584 dz. oszacowanego podług dziesięcioletniéj summy przecięciowéj czystego rocznego dochodu 4326 rub. i termin téj licytacji naznaczono w izbie posiedzeń Trockiego sądu powiatowego 13 maja 1863 roku o 11 godzinie z rana z prawnym we trzy dni przetargiem. Życzący przejrzeć papiery téj sprzedaży dotyczące mogą je znaleść w Trockim sądzie powiatowym. 13 marca 1863 roku.

Radca Giecołd
Sekretarz Komar
Nacz. stołu Kodź. 1—191

Komitet ustanowiony do zarządu zakładem Druskienickich wód mineralnych ogłasza, iż na mocy Najwyżéj zatwierdzonego 30 stycznia 1861 roku zdania rady państwa, wyrażonego w poleceniu Wileńskiego jenerał-gubernatora z 1-go kwietnia 1861 roku N. 3583 z postanowienia komitetu pod d. 14 grudnia 1862 roku nastałego, naznaczono w izbie posiedzeń Grodzieńskiego rządu gubernjalnego licytację głośną oraz za pomocą opieczętowanych deklaracij na 15-ty lipca 1863 roku z prawnym we trzy dni przetargiem dla sprzedaży osobom prywatnym zakładu Druskienickich wód mineralnych w powiecie Grodzieńskim położonych. Licytacja zacznie się od summy 40,420 r. wyliczonéj na mocy 1977 i 1979 art. t. X cz. II zb. pr. podług 10 cioletniéj summy czystego dochodu rocznego. Życzący stanąć do licytacji, raczą zgłosić się na termin wskazany z prawnemi ewikcjami nie mniéj $^1/_{10}$ części summy szacunkowéj do izby posiedeń rządu gubernjalnego, gdzie im będą okazane wszystkie papiery téj sprzedaży dotyczące.

Członek kommissji radca dworu Chomicz.
Sekretarz Radziszewski.
1—184

Z dniem dzisiejszym nasz handel Win został własnością królewskiego nadwornego liweranta p. Augusta Leszczyńskiego.

Należytości zaległe ściągane będą przez pana A. W. Roell.

Dziękując za zaufanie, które zaszczycało nasz Dom Handlowy w przeciągu stuletniego jego istnienia, najuprzejmiéj upraszamy o równie łaskawe względy dla pana Augusta Leszczyńskiego.

Królewiec; d. 1 kwietnia 1863 r.
Jakób Wolff i spółka.

Odwołując się do powyższego ogłoszenia Domu Handlowego Jakóba Wolff i spółki mam honor zawiadomić, że również i ten handel daléj będę utrzymywać pod dotychczasową moją firmą J. Leschiński, zaczem upraszam szanowną publiczność o okazanie mnie nadal tejże życzliwości, jakową wyświadczała dotąd handlowi p. Jakóba Wolff i s-ki. August Leschinski

Królewski nadworny Liwerant.
1—218

Z dóbr hrabiny Uruskiéj w powiecie Lidzkim folwark ŻOŁUDEK wydzierżawia się od 23 kwietnia 1863 roku. Życzący wejść w układy powezmą bliższą informację u mieszkającego w tym Żołudku kassjera Dziemianowicza. 1—232

Kantor Blechu
hr. Zyberka Platera

Ma honor donieść, że przyjmuje szare płótno do bielenia w Wilnie w Magazynie pod firmą Antontego Poznańskiego, w Kownie w Magazynie Emila Mrongowiusa i w Mińsku u p. Łopaty. Za całość i dobroć w wybieleniu odpowiada główny Kantor Blechu w Lixnie. 1—216

TUSCULANUM, willa pod Wilnem, na prawym brzegu Wilji położona, jest do wydzierżawienia od Ś. Jerzego, ze wszelkiemi zal udowaniami, oranżerją, ogrodami, gruntem i t. d. Wiadomość bliższa w Kantorze Redakcji Kurjera.
4—188

Fosforan Żelaza
(Phosfate de fer),

którego sprzedaż upoważnioną została w Rossji, Francji, Hiszpanji, Brazylji i Portugalji. Ten preparat, nowo wprowadzony w użycie lekarskie, zawiera w sobie żelazo w stanie płynnym; ze skutkiem się używa, w chorobach przy znacznem osłabieniu sił, z przyczyny niedostatku krwi, w białych upławach, w chorobach kości i tym podobnych, podług spostrzeżeń w wielu szpitalach paryzkich, działa daleko lepiéj jak pigułki z mleczanu żelaza (lactate de fer) żelaza oczyszczonego od niedokwasu (le fer par l'hydrogene), syropu pigułek z jodku żelaza. 4—106

PAPIER WLINSI

Najlepsi lekarze w Paryżu zalecają papier Wlinsi, jako najskuteczniejszy środek, który leczy katary, ból gardła, boleści krzyża, reumatyzmy etc. Jednorazowe a najwięcéj trzykrotne użycie, wystarcza najczęściéj do zupełnego wyzdrowienia i wyjąwszy małe świerzbienie nie zostawia po sobie żadnego innego wrażenia. Pudełko złożone z 10 arkuszy kosztuje kop. 60. Dostać można w aptekach pp. Chróścickiego w Wilnie, Molendzińskiego w Krakowie, Mrozowskiego w Warszawie, Tomanka we Lwowie. 3—145

BANDAŻE BRACI MARIE pod nazwaniem Elektro-medyczne.

Bandaże od ruptur, pojedyńcze, podwójne, pompkowe i dziecinne wynalezione przez braci Marie doktorów Paryskich, mających główny skład do hurtowéj sprzedaży na ulicy Casette N. 22 a zamieszkałych przy ulicy l'Arbre sec 44, za który otrzymali brevet na lat 15. Liczne doświadczenia lekarzy francuzkiego Fakultetu dowiodły, że Bandaż pp. Marie użyteczniejszym jest od wszelkich bandażów dotąd wynalezionych, a to ze względu doskonałego podtrzymywania ruptur znacznéj objętości i uśmierzania bolów w żołądku.

Cena pojedyńczych i dziecinnych 40 fr. podwójnych 60, pompkowych 70 fran. do każdego dołączoną jest i metoda użycia.

Składy w aptekach Petersburgskich, Moskiewskich i w Wilnie u p. Chróścickiego. 4—107

22 lata powodzenia
Copahine Mége p. Jozéan
Aptekarza przy ulicy ś-go Quentin N. 22 w Paryżu.

Lekarstwo to potwierdzone przez Cesarską akademją medyczną, nagrodzonem zostało złotym medalem przez szpitale paryzkie. W szpitalach Londyńskich również przyjętem zostało. Jest to jedyna preparacja mająca powierzchowność niezdradzającą tajemnicy, przyjemna dla smaku i łatwa do zażycia, leczy rzeżączki i wszelkie słaboście zaraźliwe. Skład w aptece p. Chróścickiego w Wilnie. 2—217

Прибывшіе въ Вильно съ 5 по 8 апрѣля 1863 г.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом.: Эдм. Корсакъ, Карлъ Дмоховскій, Карлъ Кейзелингъ, Никол. огинскій, Станис. Вильдзевичъ, Зенонъ Гейшторъ, Алексад. Андржейковичъ, Величко Болеславъ; Г-жа Ягминъ Констанція; помѣ. съ сыномъ; Корсакъ Стефанія, съ семейс.; фанъ Гали жена Капитана. Гавриловъ кол. совѣт. Христовскій Эдм. колеж. асесоръ Лапушевскій Валер. съ женою; Парадовскій отст. ротмистръ, Рачко Шт. ротмистръ съ женою, Жюляни поручикъ, сост. при рос. воен. Агентствѣ въ Парижѣ; Меншиковъ поруч. арт. съ женою, Коноплянскій шт. кап. л. гв. грен.; Костровицкій чиновникъ пит. акц.; чиновники жел. дороги. Генрихъ-Жанъ Маріе; Иванъ Деспанъ.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКИ. Пом. гр. Людвигъ Плятеръ; пом. г-жа Чеховичева; титулярный сов. Диприхъ; надворный сов. Яковъ Померанскій; капитанъ Корольковъ и поручикъ Крестини; офицеры князя Меншикова пѣхотнаго полка; дворянинъ Кассіянъ Мироновичъ; поручикъ горн. лѣсничихъ Фронцкевичъ; купецъ Нурикъ.

Przyjechali do Wilna od 5 do 8 kwietnia 1863 r.

HOTEL NISZKOWSKI. Obywatele: Edmund Korsak; Karol Dmochowski; Karol Kejserling; Mikołaj Oginski; Stanis. Wildziewicz; Zenon Gejsztor; Aleksan. Andrzejkowicz; Wieliczko Bolesław; Obywatelki Konstancja Jagmin z synem; Stefania Korsak z rodziną; van Hali żona kapitana; Gawryłow kol. radca. Edm. Chrystowski; Waler. Łapuszewski z żoną; Paradowski dym rotmistrz, Raczko szt. rotm. z żoną. Juljani, porucznik zost. przy ros. wojen. agenturze w Paryżu, z Petersburga; Menszykow porucz. art. z żoną; Konoplański, sz. kap. l. gw. gren.; Kostrowicki urzędnik akcyzy. Henryk Żan-Marie Jan Despań.

HOTEL POZNAŃSKI. Obyw. hr. Ludwik Plater; ob. p-ani Czechowiczowa; radca honorowy Diprich; nadworny radca Jakub Pomezanski; kapitan Korolkow i porucznik Krestini oficerowie ks. Menszykowa piechotnego pułku; szlachcic Kasjan Mironowicz; por. Fronckiewicz; kupiec Nuzik.

T E A T R.

we Czwartek 11. kwietnia 1863 roku komedja w 5 aktach, N. Gogola Rewizor.

Дозволено Ценсурою. 8 Апрѣлѣ 1863 г. Вильно.

W drukarni A. H. Kirkora.